

Vrednotenje delovne dobe

V soboto, 7. junija tega leta, je bil dan, ko smo se Litostrožani spet zbrali na zborih delovnih ljudi ter razpravljali in odločali o zelo pomembnih zadevah. Zbrali smo se kar na 16 zborih po vseh temeljnih organizacijah in v skupnih službah. Dnevni red zborov je bil zelo obsežen. Tako so na delovnem zboru v TOZD FI delavci že na začetku zbora povedali, da je dnevni red preobsežen. Preobsežen v tem smislu, da delavcem ni bilo omogočeno, da ustvarjalno sodelujejo, saj je gotovo nerealno, da bi dobro in uspešno obdelali v eni uri šest točk dnevnega reda. Čeprav je izšla posebna izdaja našega časopisa, čeprav so o vseh zadevah z dnevnega reda zborov poprej aktivno razpravljale vse družbeno politične organizacije in samoupravni organi po TOZD in v delovni skupnosti skupnih služb, je nujno, da organiziramo vsebinsko krajše zборе.

Na zborih smo obravnavali:
— samoupravni sporazum o pogojih in merilih za dodeljevanje stanovanj in posojil za individualno gradnjo stanovanjskih hiš, nakup stanovanj in adaptacijo stanovanjskih prostorov delavcev v TOZD,

nost, da najprej ugotovimo del dohodka, ki je rezultat minulega dela.

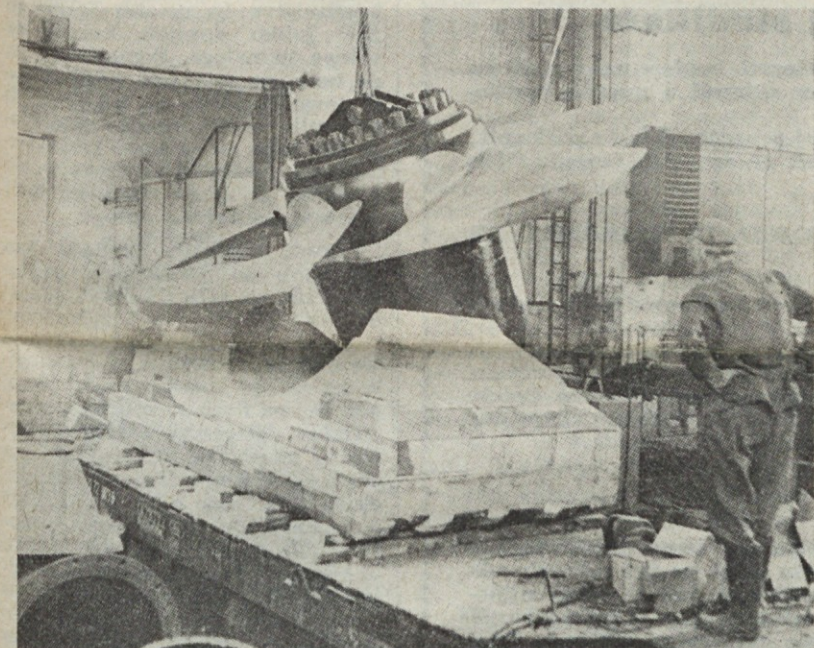
Da bi se ta ustavna kategorija začela uresničevati, je v sindikalni listi za leto 1975 zapisano, da je mogoče pravice iz minulega dela uresničiti v obliki dodat-

Z drugimi besedami, realizirali smo le pravico do višjega osebnega dohodka, kateremu je vir za ta del osebnega dohodka prava neznanca. Zavedajoč se te slabosti, je v sindikalni listi tudi zapisano, da morajo samoupravni sporazumi v bodoče celovito obravnavati minulo delo, kar nas zavezuje, da v letu 1976 začnemo urejati to področje. Tudi v naši OZD smo se odločili, da začasno upoštevamo okrnjeno obliko minulega dela, katerega pravo ime je vrednotenje delovne dobe. Upoštevajoč neurejeno stanje v sistemu nagrajevanja, ki odraža vse slabosti delitve v zvezi s tekočim delom, se je sestavljalec predloga odločil za poenostavljeno obliko vrednotenja »minulega dela«. Pri tem je bilo zelo težko poiskati skupen imenovalac kot osnovo za izračun. Upoštevati je namreč treba štiri povsem različne sisteme izračunavanja osebnih dohodkov, ki iz istega izhodišča (AS) dajo povsem različne vrednosti. Po preudarku je bila za osnovo izbrana poprečna vrednost vseh štirih sistemov, pri čemer je jasno, da so določeni posamezniki nekaj pridobili, drugi pa izgubili. Zdi pa se nam, da so razlike majhne, zlasti če upoštevamo skupen seštevek s tekočim delom.

KAKO JE POTEKALA RAZPRAVA

Kot smo že uvodoma zapisali, je bila razprava prav o uveljavljanju minulega dela zelo obširna in konkretna. Predlog je doživel posebno med delavci v proizvodnji vrsto kritik, kar je prav gotovo odraz neurejenega stanja v sistemu nagrajevanja, posebno to velja za normske delavce. Hkrati je to tudi izražanje in zavest delavcev, da imajo poleg proizvodnega dela pravico in dolžnost odločanja o pogojih in merilih za delitev dohodka in osebnih dohodkov.

Na zborih delavcev v TOZD FI je nekaj delavcev predlagalo enako osnovo za obračun minulega dela za vse zaposlene; drugi so trdili, da so posebno zastopavljeni delavci, ki so razporejeni v analitično stopnjo od 20 — 29.

Nov petkrilni Kaplanov gonilnik za HE Dravograd pred transportom v elektrarno (Foto J. J.)

- predlog za uresničitev določil sindikalne liste in samoupravnega sporazuma,
- samoupravni sporazum o financiranju vodne skupnosti Ljubljana-Sava
- predlog konference sindikata Litostroj za zaokrožitev izplačila OD z drobižem do 1,00 din,
- družbeni dogovor o družbeni samozaščiti občine Ljubljana-Siška,
- financiranje izobraževanja.

Preveč bi morali napisati, če bi hoteli obdelati prav vse točke dnevnega reda vseh zborov. Mišlim pa, da je prav, da nekaj več napišemo o uveljavljanju minulega dela — o vrednotenju delovne dobe.

O MINULEM DELU

V 19. členu Zvezne ustave je v zvezi z minulim delom zapisano: »Delavci razporejajo za celotno osebno in skupno porabo del dohodka, sorazmeren njihovega prispevku, ki so ga dali k dohodku s svojim delom in vlaganjem družbenih sredstev, kot delež minulega dela«. Po tej definiciji je torej dopustno produkcijska sredstva označiti kot minulo delo, čeprav je pojem minulega dela vsebinsko z ustavo širše opredeljen. V konkretni praksi si torej s tako splošno opredelitvijo ne moremo veliko pomagati, vendar iz tega lahko izluščimo, da minulo delo ni le pravica za pridobivanje osebnega dohodka, temveč tudi dolž-

ka na osebne dohodke, ki je odvisen od delovne dobe. Sestavljalec dokumenta se je zavedal, da je tak način vrednotenja minulega dela poenostavljen, saj s takim načinom nismo opredelili deleža minulega dela v dohodku.

Obisk mehiške delegacije v Litostroju

Pod vodstvom ministra za državno gospodarstvo g. Francisca Javier Alejoa je našo državo obiskala mehiška delegacija. Naloga te delegacije je bila najti pogoje in način za povečanje sodelovanja in blagovne izmenjave med Mehiko in Jugoslavijo.

Med bivanjem v Sloveniji so 2. maja dopoldne obiskali tudi LITOSTROJ. Ker sta bila v sestavi gospodarstvenikov tudi eksperta za elektrifikacijo, sta v želji, da bi čimbolj spoznala naše možnosti, tovarno še posebej obiskala predsednik Federalne komisije za elektrifikacijo g. Roberto Morales in predstavnik nacionalne petrolejske organizacije PEMEX ing. Cesar Baptista.

V razgovoru z našimi strokovnjaki, posebno pa še po ogledu proizvodnih obratov sta se prepričala o proizvodnih zmogljivostih ter o naši tehnični ravni proizvodnje.

Med zaključnimi razgovori na Izvršnem svetu SR Slovenije je g. Morales izjavil, da je izredno zadovoljen, da si je ogledal LITOSTROJ, ker meni, da obstajajo realne možnosti, da bi na področju elektrifikacije med nami prišlo do dolgoročnega sodelovanja.

To sodelovanje naj bi se delilo v tri faze. V začetku naj bi LITOSTROJ nastopal kot ponudnik kompletne opreme za hidroelektrarne. V nadaljevanju naj bi se razvila kooperacija z mehiško industrijo, katera bi s časom prerasla v sodelovanje za skupen nastop za domače potrebe, kakor tudi za nastop na tretjem tržišču.

Tako oblikovana formulacija je prišla tudi v meddržavni službeni protokol, ki sta ga na koncu razgovorov podpisali obe stranki.

Da ni bil obisk samo lep obet, naj na kraju omenim, da smo od mehiške strani že dobili predlog, naj pošljemo preko Organizacije združenih narodov za industrijski razvoj (ONUDI) našega eksperta

HE Zakučac II - naše najmočnejše turbine

Konec junija so predstavniki kupca Elektroprivrede Dalmacije in Brodomerurja iz Splita ter prodajalca Litostroja podpisali pogodbo za dobavo turbinske opreme za drugo fazo HE Zakučac.

Naročilo ni pomembno samo s komercialnega stališča, ampak predstavlja tudi v tehničnem pogledu lep dosežek. Dva agregata z maksimalno močjo po 152.600 kW bosta najmočnejša stroja dosedanje litostrojske turbinske proizvodnje.

Po podpisu pogodbe se je gen. dir. dipl. ing. Marko Kržišnik v krajšem nagovoru zahvalil kupcu za njegovo zaupanje v sposobnosti domačega proizvajalca in mu zagotovil vestno in kvalitetno izpolnjevanje prevzetih pogodbenih obvez. V odgovoru je gen. dir. Elektroprivrede dipl. ing. Ante Adorić poudaril, da zaupanje kupca temelji na dosedanjem dolgoletnem uspešnem sodelovanju in izrazil prepričanje, da ga bo nova priložnost, ki je s sklenitvijo te pogodbe dana Litostroju, prav gotovo še globila.

Z gornjim naročilom smo prevzeli novo obveznost, ki bo terjala od nas prav gotovo polno angažiranost. To velja še prav posebej za rokovno disciplino, saj je gradbišče pripravljeno opremo prevzeti takoj — elektrarna torej, pri kateri lahko v resnici pokažemo, kaj znamo.

»Hic Rhodus, hic salta.«

ETO

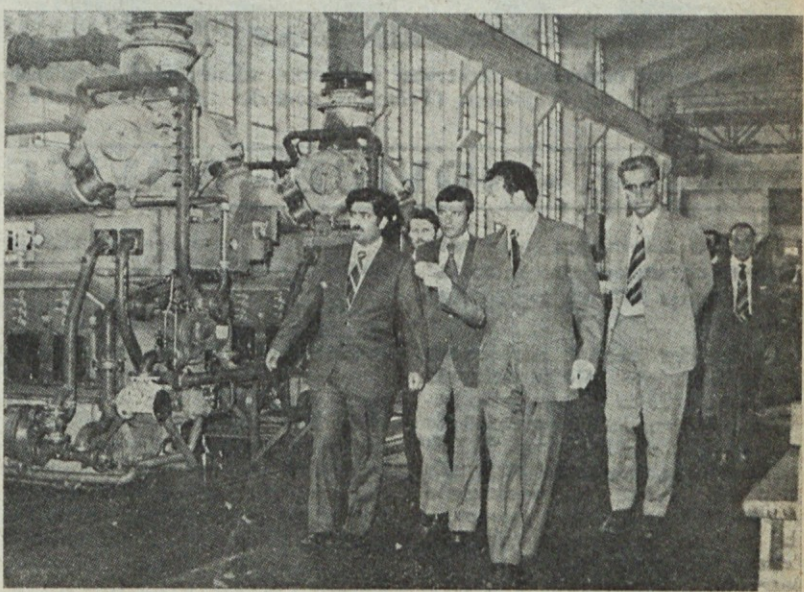
Pripombe so resda razčistili, toda predlog o uveljavljanju minulega dela je bil izglasovan kot začasen. Delavci so zahtevali, naj bi jeseni hkrati s Sporazumom o delitvi dohodka in osebnih dohodkov izdelali nov, ustrenejši predlog o vrednotenju delovne dobe.

Tudi v temeljni organizaciji polfinalistov je delavec menil, da »minulo delo« ni pravilno ovrednoteno za delavce z nizkimi analitskimi stopnjami, kajti delavec z dolgoletnim delovnim stažem in z nizko AS prejema majhen delež glede na vrednotenje delovne dobe.

Dalje so na omenjenem zboru v livarni jeklene litine menili,

da je potrebno pravilnik o vrednotenju minulega dela dopolnjevati in slabosti odpraviti. Hkrati pa so poudarili, da imajo delavci z nizkimi analitskimi stopnjami visoko vrednoteno minulo delo z naslova težavnosti.

Tudi na vseh drugih zborih so delavci aktivno razpravljali o uveljavljanju minulega dela. Sodelovali so, da je težko govoriti o minulemu delu, pač pa da laže govorimo o vrednotenju delovne dobe. Zato je naloga družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov ter strokovnih služb, da v prihodnje delitvi dohodka tako z naslova tekočega kot minulega dela posvetijo večjo pozornost.

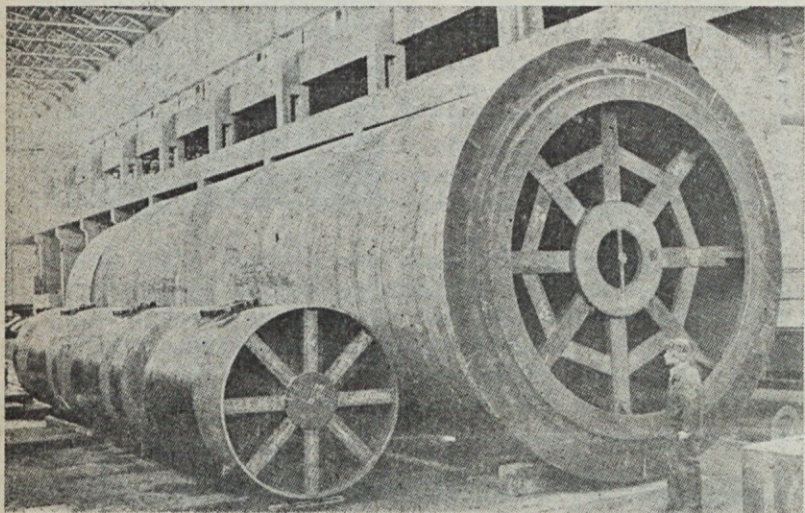
NALOGE SINDIKATA

Z uveljavljanjem ustavnih odnosov, z oblikovanjem družbeno-ekonomskih temeljev, skratka z oblikovanjem TOZD smo reorganizirali osnovne organizacije sindikata, zato da bi se delavci družbeno-politično kar najuspešneje lotili zelo zahtevne naloge — uveljaviti ustavne odnose v TOZD ali če rečemo drugače — delavci naj v TOZD odločajo o rezultatih in pogojih svojega dela. Naloga, ki v tej etapi revolucionarne preobrazbe naše družbe stoji pred delavskim razredom, je zelo zahtevna.

Med delavci se večkrat porajajo vprašanja, zakaj nam je pravzaprav potreben sindikat, saj nismo več razredna družba. Samo v razredni družbi pride lahko sindikat do izraza s tem, da bi je ekonomski, politični in ideološki boj z izkoriščevalskim razredom. V naši socialistični družbi, kjer je proletarska revolucija premagala svoje nasprotnike in odpravila osnovne temelje izkoriščevalske družbe, je razrednost še vedno prisotna. Ta razrednost se ne kaže prek privatne lastnine nad proizvodnimi sredstvi, ampak prek odnosov, ki jih porajajo ali ostanki stare družbe ali elementi drobnih proizvajalcev, ki še ohranjajo privatno lastnino. Prav zaradi oživiljanja privatne lastnine in zavesti ljudi, ki želijo kapitalistične proizvodne in družbene odnose, je toliko bolj potrebna organiziranost in budnost družbe, oziroma delavskega razreda, organiziranega v zavestnih socialističnih silah z zvezo komunistov na čelu.

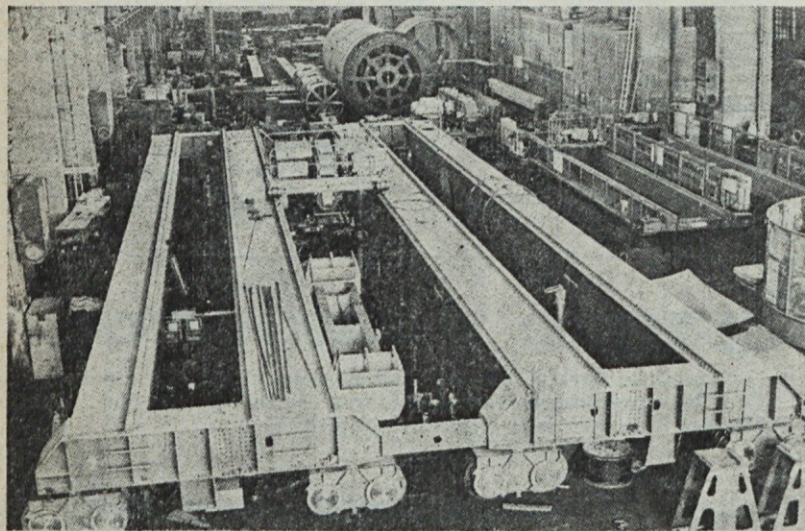
V preteklem obdobju sindikat ni imel pomembne vloge, kot mu jo sedaj narekuje ustava. O njegovi vlogi bi lahko rekli, da je bila vloga zaščitnika delavcev. To vlogo je v celoti opravljal z upravnimi sredstvi, ne pa z družbeno-političnimi. Poleg pravnega bo sindikat v ospredje moral postavljati tudi družbeno-politični aspekt samoupravnega položaja delavca.

Dejali smo že, da je za osnovno organizacijo sindikata ena bistvenih dolgoročnih nalog — bitka za uresničevanje samoupravnih odnosov. Vlogo osnovne organizacije sindikata je treba razumeti kot celico družbeno-politične organizacije, ki bo sproti ocenjevala samoupravne akte in dejansko prakso. Vsako popuščanje in vztrajanje pri vlogi zaščitnika ima lahko samo negativne posledice za nadaljnji socialistični samoupravni razvoj.

Srečanje preteklosti s sedanostjo bi lahko zapisali pod zgornjo sliko, na kateri so naši fotografi ujeli dva plašča cevnih mlinov in v ozadju še segmente za tretji veliki cevni mlin.

Plašč manjšega cevnega mlina (levo) teže ca. 20 Mp, premera 2 metra, smo izdelali za obnovo obstoječega cevnega mlina, ki je bil montiran okoli leta 1935, na desni pa je plašč cevnega mlina teže 120 Mp, premera 4,4 metra, ki predstavlja sodobno izvedbo, tako po konstrukciji, kot tudi po velikosti. (Foto B. Kocjančič)

V juliju bomo odpremili električni mostovni tekalni žerjav za železarno Zawircie na Poljskem. (Tehnični podatki 180/32 Mp x 27,1 m)

NOVICE - NOVICE - NOVICE

Delegati delavskega sveta naše delovne organizacije so se sestali dne 29. maja 1975 na svoji drugi redni seji.

Po uvodni razlagi poslovnega poročila za leto 1974 je delavski svet ugotovil, da so poslovno poročilo obravnavali in sprejeli že na vseh delavskih svetih TOZD in SSP. Le-ti niso imeli bistvenih pripomb. Glede na poslovanje v letu 1974 so delegati ugotovili, da je bilo poslovanje uspešno, čeprav smo gospodarili v zelo zaostrenih gospodarskih pogojih.

Otvoritev oddelkov za šolanje metalurških delovodij.

Delavski svet podjetja je soglasno sprejel sklep o otvoritvi oddelka za šolanje metalurških delovodij v našem izobraževalnem centru. Hkrati s tem so člani DSP soglašali s predlogom, da bi v izobraževalnem centru pričeli z izobraževanjem oziroma specializiranjem delavcem za naslednje poklice: jedrar in žarilec, talilec pri elektropeči, strojni kovač, strojni kalupar. Zaradi velikega pomanjkanja oz-

Nekateri verjetno še niso dojeli vloge naprednih socialističnih sil v naši družbi. Če se zavedamo, da je država s prehodom državne lastnine na družbeno pričela izgubljati svoj osnovni pomen — odtujevanje in razporejanje presežnega produkta, je že s tem pričela odmirati. Vzporedno s tem je pričelo odmirati pravo kot sredstvo države, na njegovo mesto pa stopa samoupravno pravo — samoupravni sporazumi in družbeni dogovori, ki so sredstvo samoupravne organizirane družbe. »Kontrolo« nad izvajanjem teh določil opravljajo delavci, ki so organizirani v družbeno-političnih organizacijah.

Delovanje našega sindikata

Moramo reči, da je naloga osnovne organizacije mnogo bolj odgovorna, kot je bila doslej. To lahko razumemo tudi tako, da ne sme nič tistega, kar je pomembno za delavce v TOZD, mimo osnovne organizacije sindikata.

Delovanje osnovne organizacije mora biti tako zasnovano, da bodo delavci resnično gospodarili nad sredstvi in rezultati svojega dela.

Naj ob tem pripomnimo, da OOS delujejo premalo družbeno-politično, in sicer v smislu ocenjevanja uveljavljanja novih proizvodnih odnosov. Žal, tudi delegatski način oblikovanja stališč ni zaživel v celoti, kljub temu, da so se nekatere OOS zelo skrbno pripravile. Zavedati se moramo, da sklepov pač ni mogoče oblikovati s preprostim glasovanjem, posebno ne, če stališča niso rezultat široke razprave v OOS. Ker delegatski odnosi omogočajo najširši vpliv članstva konference na oblikovanje sklepov, je nujno, da se seje udeležijo vsi delegati, ki imajo natančno določena stališča. Primeri se tudi, da se seje konference udeležijo poleg predsednika izvršnega odbora OOS (ta nima pravice glasovanja) le en delegat. Prav zato je polnoštevilna udeležba na sejah osnovni pogoj za ustrezno oblikovanje sklepov.

Miro Peček

Vesti s konference osnovnih organizacij sindikata

V mesecu maju so se delegati konference sestali na svoji 3. seji in razpravljali ter sklepali o mnogih vprašanjih.

Konferenca je sprejela svoj program dela in poslovnik, oba pa so temeljito obravnavali na osnovnih organizacijah sindikata.

IZOBRAŽEVANJE DELEGACIJ IN SAMOUPRAVNE DELAVSKE KONTROLE

Konferenca je na osnovi poročila Komisije za kadrovske politike obširno razpravljala o izobraževanju aktivistov, ki delajo v samoupravnih organih in družbenopolitičnih organizacijah. Izobraževanje bomo začeli v jeseni, program pa bo sestavila posebna komisija v sestavi: Miro Peček, Janko Fonda, Stane Vogelnik, Milan Vidmar skupno z Izobraževalnim centrom Litostroj.

OCENA VOLITEV

Delegati so ocenili, da so volitve v samoupravne organe izredno uspele. Najpomembnejšo vlogo so pri volitvah odigrale osnovne organizacije sindikatov, kar je odraz njihovega pravičnega pristopa k takemu delu. Konferenca je podelila tudi priznanja najlepše okrašenim voliščem. Prvo mesto je osvojilo volišče PI — pločevinarna, drugo mesto FI.

ZADOLŽITVE KADROVSKO-SPLOŠNEGA SEKTORJA

Ustrezna služba pri KSS naj čimprej pripravi predlog za nagrade 10-20- in 25-letnikom, o njem pa naj razpravljajo na vseh osnovnih organizacijah sindikata in delavskih svetih TOZD.

ANALIZA DEJANSKEGA STANJA

Konferenca je sprejela sklep, s katerim zadolžuje komisije, da pripravijo gradivo za ocenitev dejanskih razmer. Komisije naj pripravijo za naslednjo sejo konference (ki bo konec junija) analizo iz naslednjih področij dela konference OOS:

1. delovanja samoupravne delavske kontrole,
2. delovnih razmer in pogojev dela delavcev,
3. uveljavljanja določil samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu (»na delovna mesta ustrezne kadre«),
4. Komisija za LO in DSZ naj pripravi konkretni program dela.

ko specializiranih kadrov so delegati v razpravi predlagali, naj kadrovska služba do naslednje seje DSP pripravi seznam kritičnih proizvodnih delovnih mest ter obenem pripravi program za pritegnitev navedenih kadrov tako znotraj kot zunaj podjetja.

Sodelovanje z ladjedelnico »Tito Beograd«.

Delegati so bili seznanjeni s problematiko sodelovanja z imenovano ladjedelnico. V perspektivi je planiranih več skupnih del s to ladjedelnico (gradnja več rečnih ladij), zato delavski svet podpira aktivnost družbenopolitičnih predstavnikov obeh

organizacij združenega dela. Naj ob tej priložnosti omenimo še to, da je dolgoročni skupni cilj, da podpišemo samoupravni sporazum o poslovnem sodelovanju.

Tesnejše sodelovanje z železarno Skopje

Delavski svet je bil seznanjen s problematiko poslovnega sodelovanja z omenjeno železarno. Na podlagi dogovora s predstavniki družbeno-političnih organizacij in samoupravnih organov v mesecu marcu letošnjega leta je nujno, da bi zaradi te problematike prav tako pričeli z načrtnim in dolgoročnim sodelovanjem na samoupravnih osnovah.

Zveza komunistov v naši organizaciji združenega dela si je po konferenci, ki je bila v januarju tega leta, zastavila velike in obširne naloge s področja uresničevanja družbeno-ekonomskih odnosov. Že v eni prejšnjih številkih so bili objavljeni konkretni sklepi sveta ZK, ki obravnavajo problematiko in naloge ter za dolžitve služb, ki izhajajo iz konference.

Tudi osnovne organizacije se zavzemajo, da se naloge, sprejete na konferenci, kar se da hitro uresničijo in da čimprej preidejo od besed k dejanjem.

Zadnja dva sestanka OO ZK FI, prvi je bil 8. maja, drugi pa 3. junija, sta obravnavala prav izpolnjevanje teh nalog. Komu-

Od besed k dejanjem

nisti so na prvem sestanku ugotovili, da so rezultati gospodarjenja in težave procesa proizvodnje v TOZD FI rezultati in težave cele organizacije dela. Zato je potrebno, so ugotovili komunisti, izdelati večje in obsežno poročilo sekretariata drugih TOZD in služb. Le tako bodo lahko komunisti OO FI v prisotnosti komunistov in ostalih TOZD in SSP lahko sprejeli konkretne sklepe in naloge. Pomembno je, da bodo na sestanku vabljeni tudi tovariši, ki so na odgovornih delovnih mestih, vendar niso člani ZK, tako da se bodo lahko neposredno vključili v razpravo, jo poslušali in že na sestanku tudi prevzeli konkretne naloge.

Zaradi enotnega stališča komunistov do predloga o minulem delu so sklicali drugi sestank OO ZK FI. Predlog kadrovske službe so predvsem zavračali tovariši iz proizvodnje. Poudarili so, da so osnove za izračun, posebej pa tiste, ki zadevajo proizvodne delavce, postavljene ne realno in pod poprečjem, ter na podlagi tega prejemale nižji dohodek za minulo delo. Komunisti so v nadaljevanju razprave ugotovili, da je to predvsem stanje in odraz razmer, ki so na področju nagrajevanja. Iz tega sledi, da neurejeni odnosi na enem področju, ki zadevajo neposredno delavce, potegnajo za seboj druga področja, ki so odvisna od prvega. Torej začarani krog, ki ga lahko razkrene le čimprejšnja ureditev samoupravnega sporazuma o delitvi osebnih dohodkov. Zato mora kadrovska služba kot predlagatelj izdelati nov predlog na podlagi urejenega samoupravnega sporazuma o delitvi osebnih dohodkov ter ga skupaj z urejenim samoupravnim sporazumom tudi dati v javno razpravo.

Komunisti OO FI so svoje vrste okrepili in razširili z mladimi, energičnimi in neutrudnimi mladimi ljudmi. Da lahko zaupamo novo sprejetim članom ZK, je pokazala tudi razprava. V zadnjem času sprejemamo v zvezo komunistov vsakega, ki hoče postati njen član, ne da bi se prej prepričali, če je dovolj zrel za opravljanje zahtevnih nalog, ki ga čakajo. Na predlog osnovne organizacije ZSMS FI je sekretariat obravnaval pet predlogov te organizacije za sprejem. Že na sekretaritu so se oblikovala mnenja, da so samo trije kandidati od petih takšni, da jih lahko sprejmemo v ZK. V široki razpravi na sestanku osnovne organizacije so komunisti podprli stališče sekretariata ter poudarili, da mora mladinska organizacija storiti mnogo več pri vzgajanju in usposabljanju svojega članstva, kajti oba nesprijetata kandidata sta na svojem delovnem mestu precej svojeglava, večkrat pa tudi nimata pravega odnosa do dela. Vendar komunisti OO FI menijo, da se bosta z njihovo pomočjo ter z lastno prizadevnostjo lahko spremenila na boljše.

M. M.

Naj vam jih predstavimo...

NAŠA NOVA ZAKONODAJA, PREDVSEM PA UVELJAVLJANJE NOVIH SAMOUPRAVNIH ODNOSOV TER NJENIH URESNICEV V PRAKSI, NE-DVOMNO ZAHTEVA CELEGA ČLOVEKA.

BITI SAMOUPRAVLJALEC V ČASU DELEGATSKIH ODNOSOV, POMENI PRAV GOTOVO VELIKO ČAST ZA VSAKEGA ČLANA KOLEKTIVA, BITI PREDSEDNIK DELAVSKEGA SVETA TOZD PA POMENI SE VELIKO VEČJO ODGOVORNOST, VEČ DOLŽNOSTI IN PREDVSEM MNOGO DELA, SAJ MORA BITI PREDSEDNIK VZOR VSEM DELEGATOM IN OSTALIM ČLANOM DELOVNE ORGANIZACIJE.

ZA PREDSEDNIKE SMO IZBRALI NAŠE NAJBOLJ VESTNE SODELAVCE, ČLANE KOLEKTIVA, KI JIM ZAUPAMO, DA BODO PO SVOJIH NAJBOLJŠIH MOČEH NAREDILI VSE ZA DOBRO DELOVNEGA ČLOVEKA.

Zahtevati moramo večjo odgovornost

Novi predsednik upravnega odbora tovariš Stanislav Bradeško, dipl. ing., je Litostrojčan že od leta 1958, ko je postal naš študent. Litostroj je rasel pred njegovimi očmi in je v novo tovarno in stanovanjske bloke vgradil prenekatero udarniško uro. Po končani gimnaziji je študiral metalurgijo na ljubljanski univerzi, ukvarjal se je s športom, sodeloval v mladinskih delovnih brigadah, bil aktiven v mladinski organizaciji. Usmeril se je v študij livarstva in kasneje taljenja jeklene in specialne litine. Poleg strokovnega in vodstvenega dela ves čas aktivno deluje v samoupravnih organih in družbeno-političnih organizacijah v tovarni in v Krajevni skupnosti Litostroj. Vzoren odnos do delavcev govori o tem (kot vodje obratov livarne jekle-

to ima upravni odbor zelo pomembno nalogo in menim, da mora biti to organ, na katerem preraščajo ozki interesi posameznih TOZD v prid uspeha in delovanja vseh TOZD in OZD,« je poudaril sogovornik.

»Ocenjujem, da so podatki gospodarjenja v prvem četrtletju ugodni, čeprav sodim, da bi bili lahko boljši. Naloga UOP in tudi drugih samoupravnih organov je, da najdemo poti, ki bodo vodile do boljših rezultatov. Pri tem menim, da je potrebna trajna akcija za večjo in bolj prilagodljivo koordinacijo med posameznimi TOZD in službami, izhajajoč iz proizvodnega programa OZD kot celote. Zahtevati moramo tudi večjo odgovornost pri postavljanju programov in njihovem uresničevanju — tako pri proizvodnji kot pri nalogah, ki jo omogočajo. Ne nazadnje pomeni to še bolj intenzivno vključevanje vseh delavcev, tako na področju proizvodnje, samoupravnega dogovarjanja in odločanja. Zavedati se moramo, da lahko delimo le tisto, kar smo ustvarili in prodali. Zato je naša skrb, naša naloga, da s čimvečjo finalizacijo, z vsemi ukrepi, če je potrebno tudi z izjemnimi, povečamo proizvodnjo. Le-te so naši delavci pripravljeni sprejeti, seveda, če poznajo cilje in iz njih izhajajoče rezultate.«

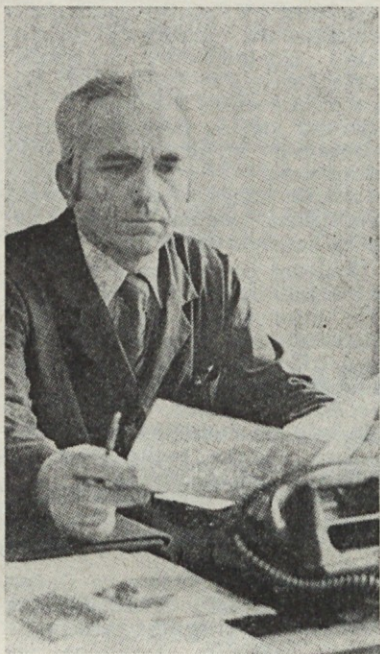
Tako razmišlja novi predsednik upravnega odbora naše delovne organizacije.

Do izraza mora priti združeno delo v pravem pomenu besede

Delegati delavskega sveta temeljne organizacije združenega dela finalisti so na svoji konstitutivni seji izvolili za novega predsednika delavskega sveta tovariša Alojza Razpotnika. Sam pravi, da je bil presenečen nad tem, da so mu delegati zaupali tako odgovorno in zahtevno nalogo. Dela na delovnem mestu obratovodje zunanje montaže. Opravljanje te funkcije je še težje, saj je mnogokrat na gradbiščih po Jugoslaviji in v svetu. Litostrojčan je postal pred 22 leti, od tega je delal kar 15 let kot delovodja v montaži regulatorjev. Čeprav je bil mnogo odsoten iz tovarne, mu njegova zavest ni nikoli dovoljevala, da ne bi bil družbeno-politično aktiven. Treba je reči, da je že kot pionir sodeloval v partizanskih akcijah in nato v izgradnji porušene domovine. Njegov socialni izvor mu ni dovoljeval, da bi stal križem rok, pač je z vsemi svojimi silami neutrudno gradil nove pravičnejše družbene odnose.

»Odgovorno nalogo, ki mi jo je delavski svet zaupal, sem sprejel z zaskrbljenostjo. Zaradi precejšnje odsotnosti iz tovarne sem pogostoma zgubil stik z organizacijo in odnosi v tovarni,« pravi tovariš Razpotnik. »Delovno mesto, ki ga danes zasedam, zahteva celovitega človeka. Torej je toliko bolj pomembno, kako bodo delali delegati delavskega sveta, poslovni odbor, vse komisije in vodstvo TOZD. Uresni-

čevanje nalog, ki jih vsi delavci sprejemamo, je odvisno od tega, kako uresničuje vsak svoje naloge, kajti cilj bo dosežen takrat, ko bodo delavci v resnici uveljavljali svoje pravice, hkrati pa

se v polni meri zavedali tudi svojih dolžnosti.

Osnovna naloga v današnjem družbenem trenutku je predvsem gospodarska stabilizacija, seveda pod pogoji, ki so zelo zaostreni. Litostroj, s tem pa tudi TOZD FI, ima dovolj oziroma celo preveč naročil, pri katerih prednjačijo pomembna izvozna naročila. Naj omenim nekatera: HE OHAO-A v Novi Zelandiji, Kristal Dam v ZDA, RAMU v Novi Gvineji, BOALI v ZAR, MJOLKA v Islandiji, KIDATU v Tanzaniji, KAMBURU v Keniji, ter na domačem tržišču: HE SD II, HE Zakučac, HE Ibar Lepenac, HE Varaždin, kakor tudi naročila za večje število preoblikovalnih strojev za SSSR, večje število strojev za tlačni liv za Zahodno Nemčijo, dizel motorji za domače in tuje kupce, dalje mlinica cementa za ANHOVO, kompletne črpalne postaje za Egipt itd. Lahko vidimo, da so to naročila, ki imajo prednost v vseh resolucijah o družbeno ekonomskem razvoju Slovenije in Jugoslavije. Torej smo postavljeni pred zelo konkretne naloge, katerih uresničevanje ni odvisno samo od TOZD FI, temveč pride do izraza združeno delo v pravem pomenu besede. Nujno je, da v bodoče uresničimo nekatere osnovne naloge, ki se izražajo predvsem v odnosih med temeljnimi organizacijami združenega dela in službami.

Ustanavljanje temeljnih organizacij združenega dela pred tremi leti je potekalo dokaj hitro in v vzdušju mnogih nejasnosti. V bodoče moramo preveriti naše samoupravne akte in ugotoviti, kje dejanska praksa še odstopa od teoretičnih izhodišč. Prav za TOZD FI je pomembno, kako bomo v samoupravne proizvodne odnose vključili slehernega delavca. Ugotavljamo, da je TOZD FI prevelik, toda kljub temu se ne smemo prenehati s formalno delitvijo, temveč moramo stremeti za vsebinsko in funkcionalno ureditvijo združenega dela.

J. E.

Delavci so organizirani v sindikalne skupine

Delavski svet TOZD IVET je na predsedniško mesto za naslednje dveletno mandatno dobo izvolil tovariša Rudija Peruška. V Litostroj je prišel leta 1954. Prehodil je pot, kakršno so prehodili mnogi Litostrojčani, od učenca IKS preko strojnega ključavničarja do strojnega tehnika. Tovariš Perušek vseskozi dela pri vzdrževanju in danes je zaposlen na delovnem mestu vodje naročilnega oddelka. Tudi na družbeno-političnem področju je zelo aktiven. Bil je zelo delaven v samoupravnih organih IO sindikata in komisijah, zato dobro pozna odgovornost in zahtevnost vloge predsednika DS.

»Težko si predstavljam, kako bom uskladi delo na obeh področjih, na strokovnem in samoupravnem,« nam je zaupal predsednik DS IVET. »Nujno je potrebno sproti izvrševati naloge iz naslova delavskega sveta, obenem pa je treba vestno delati na delovnem mestu, kajti moje delovno mesto zahteva kontinuirano delo na področju vzdrževanja, še posebno pa za popravila ključnih strojev in naprav.« Pravi, da je prepričan, da je pri izbiri oseb za take naloge potrebno misliti tudi na proizvodnjo.

Trenutni družbeno-ekonomski položaj naše TOZD, še bolj pa položaj TOZD, katerih osnovna dejavnost je proizvodnja, kaže tudi na to, da se vse premalo trudimo pri izvrševanju proizvodnih nalog, ki so konec koncev tisto, kar moramo izvrševati in od česar je odvisen naš življenjski obstoj, tako podjetja kot nas vseh. Naša TOZD ima večni problem, kako zadržati dobre delavce in kako pridobiti nove. Mislim, da je največji vzrok temu odhajanje nerešeno in neuskaljeno nagajevanje. Za celotno TOZD je poleg omenjenega vprašanja oziroma problema značilno nepravčasno izpolnjevanje delovnih nalog in nekoliko preveč optimistično gledanje dejanskega stanja.

Kako zagotoviti ustrezno mesto v delu in odločanju vsem delavcem?

Vsi se moramo čim bolj potruditi

Novi predsednik delavskega sveta delovne skupnosti skupnih služb je postal tov. Franc Gregorič, inž. strojništva, ki je glavni projektant za Kaplanove turbine in je Litostrojčan že 24.

leto. Odgovorna naloga, ki jo je prevzel, je dodaten napor za človeka na tako zahtevnem delovnem mestu.

Ocenjuje, da se morajo vsi delavci v skupnih službah čimbolj potruditi in uspešneje opravljati naloge, da bi v proizvodnji, to je v temeljnih organizacijah, dosegli boljše proizvodne rezultate. Za uspešnejše gospodarjenje je nujno, da v našem podjetju zmanjšamo kasnitve dobavnih rokov, zboljšamo kvaliteto, zmanjšamo napake in škodo, ki izhaja iz relativno slabega dela. Seveda mora k temu prispevati vsak Litostrojčan.

Zbori delovnih ljudi, ki jih je v SSP že šest, postajajo dejan-

V naši TOZD je približno petina delavcev vključenih v samoupravne in druge družbeno-politične organizacije. Ti so v glavnem seznanjeni z dogajanjem in problemi v svoji TOZD ter o

njih tudi odločajo. Vodilni in vodstveni delavci spoznavaajo poleg svoje še problematiko celotnega podjetja na proizvodnih sejah. Delavci v delavnicah pa so poleg udeleževanja že v prej omenjenih organih organizirani v sindikalne skupine, ki so pred kratkim začele. V teh skupinah razpravljajo o problemih, ki se tičejo konkretno njih in njihovega dela. Svoje zahteve in predloge posredujejo v obliki zapisnika vsem družbeno-političnim organizacijam TOZD in samoupravnim organom, katerih naloga je, da jih v okviru možnosti tudi razrešujejo.

Menim, da je to primerna oblika vključevanja in angažiranja vseh zaposlenih, da aktivno sodelujejo in odločajo o svojem delu.

J. E.

Dve kratki

Potrditve planskih cenikov za leto 1975

Na podlagi široke razprave v temeljnih organizacijah in v delovni skupnosti skupnih služb so oblikovali nove cenike, ki so jih delegati soglasno potrdili.

Srebrni znak

Na tretji seji konference osnovnih organizacij sindikata Litostroj 15. maja 1975 so med drugim izrekli čestitke za prejem srebrnega znaka naslednjim članom kolektiva:

Karlu Arku, inž. Savu Rakčeviću, Magdi Kreft, Slavku Bergincu, Janezu Oprešniku, Avgu-

Kar je zanimivo zate, bo zanimalo tudi bralce časopisa

NOVICO SPOROČI NA TELEFON 246

stu Kočarju, Janku Fondi, Ludviku Sarfu, Rudiju Jesenšku, Francu Miklavčiču in Antonu Saporu.

Proizvodnja strojev za tlačno litje

Priznana zahodnonemška firma Wotan je v Litostroju naročila izdelavo strojev za tlačno litje večjih količin za daljše obdobje — 10 let.

Spoznanje s tlačnim litjem

Stroji za tlačno litje spadajo v področje strojev za preoblikovanje materialov. Tlačno ulivanje je preoblikovanje materiala iz raztaljenega stanja v stanje dokončne oblike, ki v največ primerih ne potrebuje posebne dodelave za uporabo izdelka. Teoretično se volumen materiala pri tlačnem litju ne spremeni, zato se imenuje postopek brez odvzemanja materiala ali preoblikovanje.

Načelo postopka je zasnovano na ulivanju raztaljenih kovin v kokile (kovinske kalupe — forme) z visoko mehanizacijo postopka.

Postopek tlačnega ulivanja je naslednji: raztaljeno kovino dovajamo tlačni napravi, katero leta tlači v kalup, ki je s silo zaprt. V zaprtem stanju dajejo kalupi izdelku obliko. So dvodelni z ulivnimi kanali in izmetali ulit-

— stroj za tlačno litje s horizontalno ali vertikalno tlačno napravo;

— kalupi — forme za ulivanje;

— stroj za obsekavanje in čiščenje ulitkov;

— naprave za mehanizacijo in avtomatizacijo procesa. V ta namen se uporabljajo mehanske roke — roboti, ki dodajajo talino tlačni napravi in odvijajo ulitke.

Proces tlačnega ulivanja je visokoproduktivni proces in se uporablja za izdelavo serijskih izdelkov v avtomobilski, elektro, avionski, motorni industriji ter industriji manjših strojev in aparatov.

Zaradi tlačenja taline v kalup dosežejo izdelki natančne oblike in mere po kalupu. Struktura materiala je enakomerna, kar poveča mehanske lastnosti ulitka v primerjavi s klasičnim uli-

Osnovno načelo nenehne dobave optimalnih količin opreme porabnikom je v večanju tržišča. Zanesljiva pot za to je v integralni obravnavi kvalitete, ki se začne pri izvedbenih zasnovah, konča pa pri odpremi z določenim rokom in zagotovljenim servisom. Vsi delni posegi, čeprav na visoki strokovni ravni, so neuspešni, če niso medsebojno sistemsko povezani. Tudi kvaliteto izdelan sestavni del po obliki in merah v mejah vseh dopustnih odstopanj bo neočiščen ostružkov, obtočen pri transportu ter zarjavel pred montažo — primer neintegralne kvalitete. S stopnjo predelave sestavnih delov se stopnjujejo kvalitete zahteve.

Firma Wotan izdeluje odrezovalne stroje (univerzalne vodoravne vrtnike in rezkalnike) s programskim upravljanjem in brusilnike. V okviru odrezalnih obdelovalnih strojev z vrhunskimi izdelovalnimi zahtevami razvija stroje za tlačno litje. Nekoliko prevelike izdelovalne zahteve kot logična posledica vpliva odrezalnih strojev izravnavajo nedognanost izvedbe. Vrhunska kvaliteta izdelave daje strojem zanesljivost pogona in veliko veljavo na svetovnem trgu.

Dosledni prenos kvaliteten izdelovalnih zahtev v novo okolje, brez improvizacije, je najboljša spodbuda za dvig kvalitete in proizvodnosti ter nadoknaditev zamujenega v obnavljanju proizvodnih sredstev. Pridobljene izkušnje na tem področju bodo osnova za vsa področja z namembno prilagoditvijo.

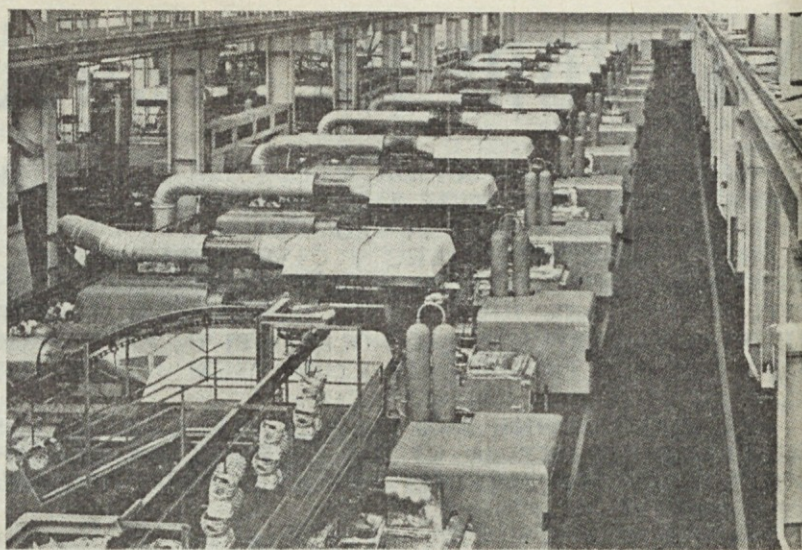
Že doseženi rezultati

Izdelani tipi strojev za tlačno litje DMkh-160, DMkh-280 in DMkh-400 so rezultat realizacije prvega naročila. Dosežena vrhunska kvaliteta pri izdelanih strojih dokazuje sposobnost proizvodnje pri reševanju zahtevnih nalog. Izdelava strojev je bila poverjena TOZD-FI.

Zahtevno nalogo je prizadevno reševalo vodstvo planske in tehnološke operative, ki je s svojimi službami in pomočjo nabavnega sektorja ter proizvodnje realiziralo naročilo. Pomembno vlogo ima TOZD-PI pri izdelavi kvalitetnih ulitkov, ki številno nastopajo v strukturi strojev. Projekti so sodelovali le pri pripravi dokumentacije za pogoje Litostroja in tolmačenju funkcionalnosti. V ta namen so dobrodošle izkušnje pri lastnem razvoju brizgalnih strojev za plastiko. Na poti izdelovalnega procesa je bilo realiziranih več novih tehnološko-izdelovalnih zamisli, ki zadevajo na proizvodno-organizacijske inovacije.

Aktivno sodelovanje obdelovalcev in kontrole pa je omogočilo doseženo kvaliteto.

Pomembna je pobuda planske in tehnološke operative za perspektivno razširitev dobave na celotno opremo za proces tlačnega litja. V ta namen Izobraževalni center že izdeluje prototi-

Obrat za tlačno litje

pe obsekovalnih strojev tipa HSO-125 in HSO-140 in so že prodani. Iščejo pa še vedno pogoje za izdelavo talilnih peči. Izdelanih je že nekaj izvedb za pridobivanje izkušenj.

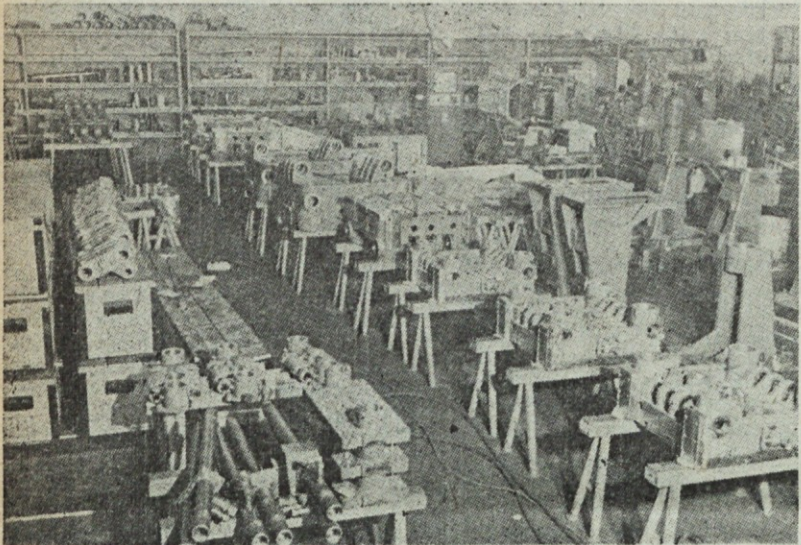
Za takšno vrsto proizvodnje je potrebno izredno angažiranje najboljših strokovnjakov, saj zahteva zelo izdelano tehnologijo. Naši delavci so v veliki meri uspeli že v tem, da so poskrbeli za kvaliteto izdelave, izpolnili pa so tudi pogodbeno roko.

Zaključek

Vsak uspeh v Litostroju na kateremkoli področju povečuje varnost obstoja na proizvodnem področju. Širšo družbo pa bogati z dviganjem ravni tehniške kulture.

Proizvodni rezultati na osnovi novih spoznanj naj bodo doprinos Litostroja inovacijam na področju strojniške tehnologije v letu inovacij 1975.

V. P.

Pogled na pripravo sestavnih delov strojev za tlačno litje v montaži

kov. V ta namen imajo stroji glavne skupine:

— Zapiralni sistem, ki omogoča zapiranje in odpiranje kalupov.

— Tlačni sistem za tlačenje taline v kalup.

— Hidravlični pogon za zapiralno in tlačno napravo.

— Varnostne naprave, ki omogočajo zadostno zavarovanje strojev pri pogonu.

Stroji so v zadnjih desetih letih dosegli visoko razvojno stopnjo in nastopajo v dveh uporabnih izvedbah. Zapiralni sistem je izključno vodoravni, kar omogoča prosto izpadanje ulitkov pri vodoravnem odpiranju kalupov. Tlačni sistem pa nastopa v vodoravni in pokončni izvedbi.

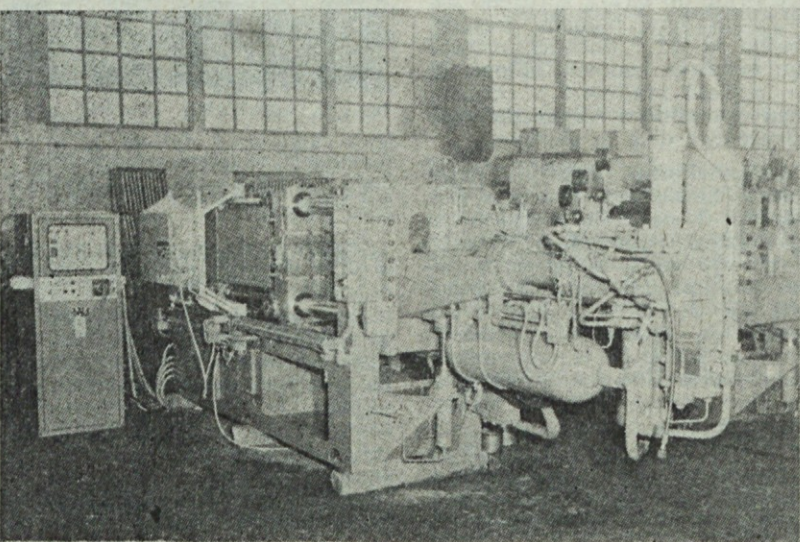
Velikosti strojev so reducirane na zapiralno silo kalupa. Optimalna izbira velikosti nastopa v naslednjih zapiralnih silah: 63, 100, 160, 250, 400, 630, 1000, 1600, 2500, 4000 Mp. Obstoječe izvedbe zavzemajo še vmesne neurejene velikosti.

Delovanje strojev je posamično ali ponavljajoče. S prigradnjo naprav za dodajanje taline se uporabi ponavljajoče delovanje za avtomatizacijo postopka.

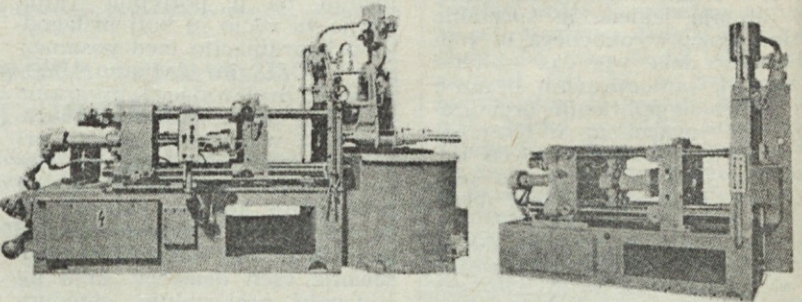
Nadaljnje razvojne težnje so za pridobitev zanesljivih avtomatiziranih naprav, ki omogočajo izdelovalne postopke tlačnega litja brez napornega ročnega streženja (temperatura, plin) s povečanjem varnosti pri delu. Dovedena električna energija se pretvori preko hidravličnega sistema v preoblikovalno delo, ki je sestavljeno iz zapiranja kalupa in tlačenja taline v kalup.

Za tehnološki proces izdelave ulitkov po postopku tlačnega litja od surovca do uporabnega izdelka so potrebne procesne naprave, ki jih sestavljajo:

— peč za taljenje kovine — zlitine. Le-te imajo električno gretje ali gretje z gorilniki na plin in olje;

Že dokončan stroj za tlačno litje, ki smo ga izdelali za firmo WOTAN v ZRN (Foto J. J.)

Uporabne izvedbe strojev za tlačno litje

OBISK NAJBOLJŠIH KOVINARJEV

Med desetdnevno potovanjem po Jugoslaviji so najboljši kovinarji obiskali tudi našo delovno organizacijo

Tekmovanje za najboljše kovinarske delavce je že tradicionalno, saj so lani tekmovali že osmo leto. Najprej tekmujejo v občinah, regijah in republikah, najboljši pa gredo na zvezno tekmovalce. Karavana najboljših tekmovalcev, 30 po številu, je 20. aprila obiskala tudi našo tovarno. Tekmovanje je dokaj zahtevno. Poleg tega, da so naredili vzorne izdelke, so morali tekmovalci pokazati tudi dokajšnjo mero teoretičnega znanja tako s področja tekmovalstva kakor tudi o samoupravljanju in družbeno politični ureditvi Jugoslavije. Lahko trdimo, da najboljši rezultate lahko doseže le dober in razgledan delavec, skratka, po-

poln samoupravljaec. Nagrada za njihov trud je desetdnevno potovanje po Jugoslaviji z ogledom znanih tovarnih kovinske industrije ter kulturnih in zgodovinskih znamenitosti. Poleg Litostroja so obiskali še Đuro Đaković (Slavonski Brod), Uljanik (Pula), Soko (Mostar), Fabrika amortizera (Priština), ter druge in Postojnsko jamo, taborišče Jasenovac, Kumrovec itd.

To tekmovalstvo poteka le v sedanjih republikah. Učenje posameznika in poglobljanje v njegovo področje dela širi njegovo strokovno znanje, zato bi bilo primerno, da se tudi v Sloveniji uveljavi takšno tekmovalstvo.

M. M.

POVSOD PO NAŠI DOMOVINI SLAVIMO LETOS TRIDESETLETNICO ZMAGE NAD FAŠIZMOM. V NAŠEM IZOBRAŽEVALNEM CENTRU SMO PROSLAVLJALI TO POMEMBNO OBLETNICO Z RAZNOVRSTNIMI DEJAVNOSTMI, KI SO SE POVEZOVALE S CELOTNIM VZGOJNIM DELOM V POKLICNI ŠOLI IN V DOMU UČENCEV.

Tekmovanja v počastitev 30-letnice osvoboditve

Na šoli in v domu učencev delujejo številne interesne dejavnosti učencev. Pri njihovem delu jim pomagajo kot mentorji učitelji in vzgojitelji. Učenci so se udeležili mnogih tekmovanj, ki so jih v počastitev tridesetletnice osvoboditve organizirali sami, ali pa so sodelovali na tekmovanjih, ki so jih pripravili drugi.

Lepe uspehe je dosegla strelška družina, ki je sodelovala na vseh tekmovanjih v občini, med srednjimi šolami v Ljubljani in tudi na meddomskih tekmovanjih. Med osmimi ekipami v občini je dosegla tretje mesto, med ljubljanskimi srednjimi šolami pa prvo in se je s tem uvrstila v nadaljnje republiško tekmovanje.

Taborniški odred Zlatorog se je udeležil številnih taborniških tekmovanj v Ljubljani. Tako so člani naše taborniške organizacije tekmovali v poznavanju zgodovinskih dogodkov med narodnoosvobodilno borbo, izgradnje domovine po njej, in zgodovine tabornišva. Na propagandnem taboru v Mostecu so taborniki pokazali svoje znanje v orientacijskem pohodu, signalizaciji, športu in drugih veščinah. V juniju bo organiziran za vse člane odreda pohod po poteh IX. korpusa. Pomembne manifestacije tabornikov — akcije »ilegale« — se je udeležilo precej naših tabornikov.

Šolsko športno društvo je nastopilo z več štafetami na štafetnem teku na predvečer velike proslave 10. maja v Ljubljani.

Šahovska sekcija je organizirala šahovski hitropotezni turnir za nekatere poklicne šole. Odzvala se je tričlanska šahovska ekipa iz šestih poklicnih šol in se pomerila med seboj na dan mladosti, 25. maja. Naša ekipa si je delila tretje mesto z metalurškim šolskim centrom Jesenice. Udeleženci turnirja so se domeničili, da bodo na pobudo našega izobraževalnega centra organizirali srečanje vsako leto na drugi poklicni šoli, uvedli prehodni pokal in povabili na turnir še druge poklicne šole.

Učenci, ki prebivajo v domu učencev, so se udeležili vseh meddomskih tekmovanj.

POHOD PO POTEH PARTIZANSKE LJUBLJANE IN DRUGE PROSLAVE

Učenci poklicne šole so nastopili na svečani proslavi v krajevni skupnosti Litostroju. Pripravili so zahtevno zbornico recitacije Naš pohod, ki podaja prežetost in boja našega ljudstva med narodnoosvobodilno borbo. Z isto zbornico recitacije so nastopili učenci tudi v Drami, kjer smo za vse učence in učitelje pripravili proslavo z ogledom predstave Kralj na Betajnovi.

Tudi letos smo se vsi učenci in učitelji udeležili manifestativnega pohoda Po poteh partizanske Ljubljane. Za zastavami in velikim transparentom smo krenili na dvurni pohod in se pridružili množici, ki se je po končanem pohodu stekala na Trg revolucije. Tam smo prisostvovali svečani proslavi ob odkritju spomenika revoluciji. V množici smo se kar izgubili, čeprav nas je bilo 500. Že prejšnji večer pa smo prisostvovali proslavi ob odkritju spomenika Francu Rozmanu-Stanetu.

Na dan mladosti je bila na stadionu v Šiški velika prireditev za učence vseh domov. Udeležili so se vsi učenci in vzgojitelji našega doma učencev.

USTANOVITEV MARKSISTICNEGA KROŽKA

Spomladi smo ustanovili v poklicni šoli marksistični krožek. Vanj se je vključilo 35 učencev. Učenci spoznavajo osnove marksizma že pri pouku samoupravljanja s temelji marksizma, ki je bil letos prvič uveden v sred-

nje šole. Marksistični krožek ima med drugim namen, da posamezna vprašanja, ki so aktualna, še posebej osvetli na marksistični znanstveni osnovi. Tako je bila prva tema, ki jo je obravnaval marksistični krožek, marksizem in nacionalno vprašanje. Člani krožka so obravnavali nacionalno vprašanje doma in v svetu v različnih zgodovinskih obdobjih, ko se je pač pojavilo, posebej pa v zvezi z današnjimi dogajanjem. Da bi člani marksističnega krožka spoznali, kakšen je v praksi marksistični pristop do narodnostnih skupin pri nas, so si člani krožka ogledali koprsko območje, kjer živijo pripadniki italijanske narodnosti. V razgovoru s predstavnikom organizacije italijanske narodnostne skupnosti in s predstavnikom družbenopolitičnih organizacij občine Koper so člani marksističnega krožka lahko ugotovili, da se v praksi uveljavljajo pravice italijanske narodnostne skupnosti, ki so zagotovljene z ustavo.

V marksističnem krožku so potekale tudi priprave na sprejem učencev v Zvezo komunistov. Obravnavali so predvsem statut Zveze komunistov.

SPREJEM UČENCEV V ZVEZO KOMUNISTOV

Ena izmed manifestacij proslavljanja tridesetletnice osvoboditve je bil tudi sprejem 32 učencev poklicne šole v Zvezo komunistov. Šola ne skrbi samo za strokovno izobraževanje bodočih poklicnih delavcev, ampak vzgaja učence tudi v družbeno aktivne delavce. V Zvezo komunistov so stopili najnaprednejši in najaktivnejši učenci, ki se bodo prav gotovo aktivno vključili v samoupravno in družbenopolitično delo v delovni organizaciji in v okolju, kjer bodo prebivali.

Sprejemu je prisostvoval tov. Franc Leskošek-Luka, ki smo ga učenci in člani prisrčno pozdravili kot revolucionarja in Litostroja tesno povezana z njegovim imenom. Med gosti je bil tudi sekretar občinskega komiteja Zveze komunistov tovariš Hribar, prisotni so bili sekretar sveta Zveze komunistov Litostroja tovariš Žilavec in sekretarji vseh osnovnih organizacij v Litostroju. Poleg učencev so bili sprejeti v Zvezo komunistov štirje tovariši iz drugih TOZD Litostroja.

Sekretar osnovne organizacije Zveze komunistov v izobraževalnem centru tovariš Trnovc je poročal o idejnem delu z mladino, posebej v zvezi s proslavlja-

njem tridesetletnice osvoboditve. Vsi razpravljali so poudarjali pomen sprejema mladih v Zvezo komunistov. Tovarš Leskošek je povedal, v kakšnih pogojih so bili sprejeti novi člani Zveze komunistov pred vojno in med njo. Revolucionarni proces razvoja naše socialistične družbe teče naprej in naloge, ki jih morajo izpolnjevati komunisti danes, so prav tako odgovorne in večkrat tudi niso lahke. Svoj mladostni polet in energijo morajo mladi komunisti vložiti v razvoj naše samoupravne socialistične družbe in se boriti proti vsem oviram na tej poti.

Po svečanem sprejemu je bil na sporedu krajši kulturni program. Litostrojski pevski zbor je zapel partizanske in narodne pesmi, učence poklicne šole pa sta nastopila z recitacijo.

Se dolgo so se člani Zveze komunistov pogovarjali s tovarišem Leskoškom, novo sprejeti člani pa so ga zaprosili za podpis v knjigo o Titu, ki so jo poleg rdečega nageljna prejeli v spomin na pomemben dogodek v svojem življenju.

P. M.

Iz šolskega glasila smo izbrali

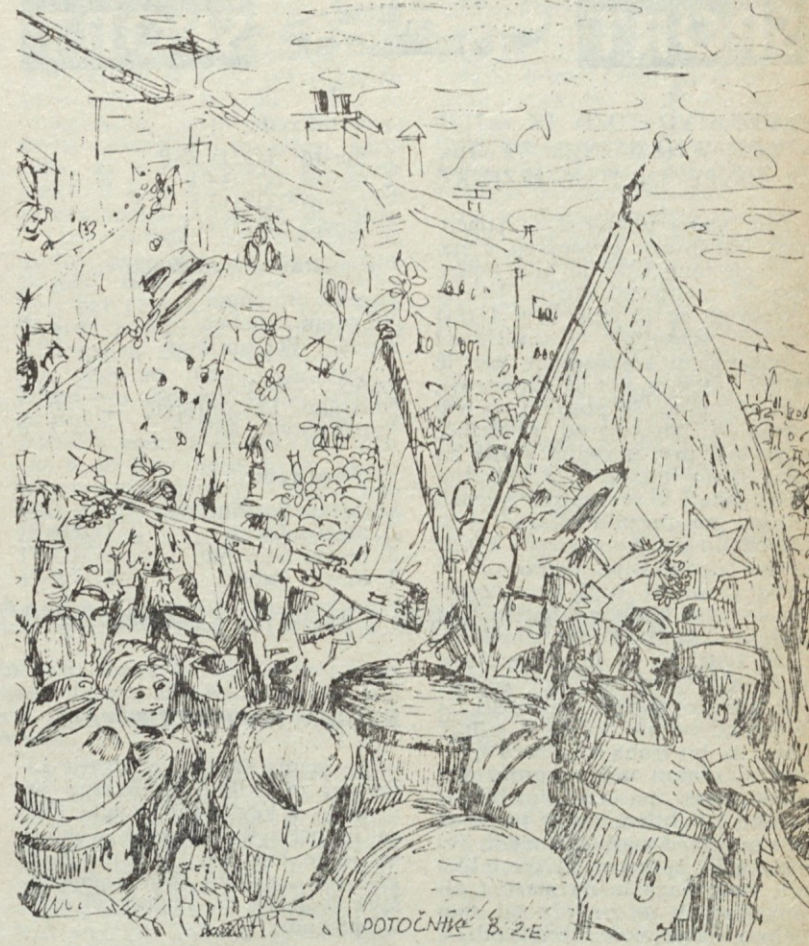
Uredniški odbor šolskega glasila Glas mladih je v mesecu maju pripravil praznično številko, opremljeno tudi z ilustracijami na temo partizanskega boja in vojnih dni. V tej številki Litostroja objavljamo nekaj prispevkov učencev. Druge bomo objavili v naslednji številki.

VEČER PRED PRAZNIKOM OSVOBODILNE FRONTE

Blizu mesta leži hrib, majhen hrib, na vrhu katerega se razprostira jasa. Tu vsako leto novomeška mladina počasti spomin na obletnico ustanovitve OF. Tako je bilo tudi letos.

Blizal se je večer, ko je bila jasa že polna mladine. Bilo jih je mnogo, toda še več jih je prihajalo. Prihajali so iz mesta, iz vasi, iz okolice, s kmetij. Prihajali so po cesti, po poteh, skozi grmovja. Bili so veseli, živahni, smeja ni manjkalo. Zbirali so se okoli velike grmade in kmalu je bil okoli nje narejen velik krog.

Noč je počasi podala na zemljo, ko je v krog stopil narodni heroj Stane Semič-Daki in pozdravil vse prisotne. Mladina je posedla na tla in v tišini, katero je motil le lahen vetrič, je narodni heroj začel pripovedovati dogodke iz narodnoosvobodilne vojne. Pripovedoval je o junaštvih, o bojih, o grozotah in lakoti. Dolgo je pripovedoval, a čim dalj je govoril, s toliko večjo zavzetostjo so ga prisotni poslušali. Poslušali so ga in nekaj je raslo v njih, nekaj velikega, močnega.

OTOČNIK 8.2.E

Stiskalo jih je v prsih in grlu. Dvigala se jim je zavest, da nikoli in nikdar ne bo noben sovražnik mogel uničiti njih, njihovega naroda. Vsi so čutili enako; vsakdo je bil pripravljen dati svoje življenje za domovino.

Ko je narodni heroj Stane Semič-Daki končal z obujanjem spominov, je oživila pesem. Zapel je eden, nato dva, pet jih je pelo in zapeli so vsi. Pesem je zazvenela iz stotine mladih grl. Najprej potihlo, nato vse glasneje. Nekdo je prižgal grmado. V mestu so ugašale poslednje luči, ko je vetrič ponesel s seboj zmagovito partizansko pesem.

Niko Perič, 3. d

VAJE »74«

Včasih so bile vojaške vaje sila redke ali pa jih sploh ni bilo, danes pa so postale že tradicija. Vojaške vaje so glavna preizkušnja naše moči, so tako rekoč preverjanje našega znanja o vsem tistem, kar moramo vedeti v primeru najhujšega — vojne. Vanje so vključeni vsi redni vojak, vsi moški prebivalci, gasilci, civilna zaščita ter mladina.

Lansko jesen smo imeli vojaške vaje z imenom »Vaje 74«. V njih sem sodeloval tudi sam. Bile so na Dolenjskem, a v glavnem okoli Cerknice. Vloge so bile razdeljene: vsi redni vojak so bili »plavi« — okupator, vsi moški — domačini, ki so odslužili vojaški rok — pa rdeči. Civilna zaščita je bila stalno na terenu, prav tako tudi gasilci. Ti so imeli nalogo opazovanja in obveščanja v primeru zračnega napada. Mladina je povsem neodgovorno sodelovala v borbi. Imela je svoj mladinski komite, ki je vodil vse operacije in naloge. Delili so se na diverzante in kurirje: naloge pa so opravljali najsposobnejši izmed njih. Okupator je uvedel policijsko uro, propustnice za delavce in dijak, ki so se vozili na delo in v šolo izven domačega kraja. Patulje so stalno nadzorovale cesto in vsa važnejša mesta. Sovražnik je sodeloval z vsemi svojimi enotami: tankovskimi, pe-

hotnimi, protiletalskimi, topniškimi, vendar ni premagal močnega odpora civilnega prebivalstva in partizanske vojske.

Vojaška vaja je pokazala, da je naša vojska dobro oborožena in vedno pripravljena na morebitni sovražnikov napad.

Srečko Podpečan, 3. f

TEH TRIDESET LET

Letos mineva 30 let, ko se je človeštvo oddahnilo ob koncu največje morije in materialnega uničevanja v svoji zgodovini. Statistiki so kasneje ugotovili, da so svojci objokovali enainpetdeset in pol milijona pobitih ljudi. Objokovali so jih največkrat na pogoriščih svojih domov, skoraj goli in bos. Če za koga, je to še posebej veljalo za nas in našo domovino.

Razrušena in osiromašena, a svobodna, se je naša domovina trudila, ne le da odpravi posledice vojne vihre, ampak da ustvari take bratske in medčloveške odnose, ki so pogoj za tisti delovni polet, ki nas bo uvrstil med najbolj napredne dežele sveta. Danes, po komaj tridesetih letih, bi nas težko spoznali tisti, ki se nas spominjo še iz predvojnih časov. Preveč bi potrebovali prostora, če bi hoteli naštet vse uspehe, ki so dvignili naš družbeni in osebni standard. Kljub temu smo do vsega ob naših nadaljnjih hotenjih krivični in vse preveč kritični. Ob primerjavi, koliko zaslekov je bilo tedaj brez elektrike, danes pa jo imajo skoraj vsi, bi se namrdnili nad prekinitvami toka. Če bi naštevati osebne avtomobile, o katerih še sanjati nismo mogli, bi se spotikali ob sto stvari, samo da ne bi bili preglasni s priznanji in pohvalami. Vendar ni človeka, ki takole v resnem pogovoru ne bi iskreno priznal, da nam je dobro in da se tridesetletnice osvoboditve spominja v okoliščinah, o katerih je mogel tedaj le sanjati. Prav to pa nas žene dalje, k novim ciljem, ki pa jih želimo pogosto doseči s preveliko nestrpnostjo in mnogo prehitro.

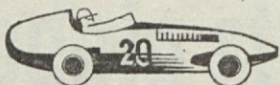
Življenje pa je tako, da moramo naprej le s strpnim korakom, ki pa naj bo kljub temu odločen. Tako nas uči tridesetletna praksa.

Martin Škof, 3. a

Slovesen trenutek. Učenec izobraževalnega centra je postal član ZK

ŠPORT

ŠPORT

ŠPORT

PRVENSTVO TOZD TZ »LITOSTROJ« V NAMIZNEM TENISU ZA EKIPE IN POSAMEZNIKE

Zelo slaba udeležba je značilnost letošnjega prvenstva v namiznem tenisu, ki je bilo konec maja v domu ŠD Ilirija. Udeležilo se ga je 12 ekip iz 6 TOZD in le šestnajst tekmovalcev v posamečni konkurenci, kar je za tak kolektiv, kot je »Litostroj«, zelo skromno, še posebej, če primerjamo lanskega udeležbo, ki je bila precej večja. Vzrok za tako slabo udeležbo je verjetno treba pripisati tudi neustreznemu sistemu tekmovanja, saj tekmujejo skupaj aktivni tekmovalci in tisti, ki se le rekreativno ukvarjajo s to panogo; seveda le-ti nimajo nobene možnosti, da se enakovredno borijo z njimi. Kaže, da bo treba v bodoče spremeniti sistem tekmovanja, namizni tenis pa bolj približati članom kolektiva, saj je ta panoga ena izmed najprijetnejših rekreativnih športov, ki ga lahko igra vsak neglede na starost ali spol. Naj ob tej priložnosti sporočimo, da je vsak četrtek od 15. do 17. ure brezplačno igranje namiznega tenisa v dvorani ŠD Ilirija na Vodnikovi 155 za vse članke TZ »Litostroj«.

V ekipni konkurenci je zmagala ekipa TOZD SSP pred lanskeoletnim prvakom TOZD PI, med posamezniki pa je bil najboljši Petronijević, medtem ko se lanski prvak Zorman iz ICL letošnjega tekmovanja ni udeležil.

Rezultati ekipnega tekmovanja:

četrtfinale:

TOZD-PI I : TOZD-IVET I — 3:0
TOZD-IVET II : TOZD-ICL — 0:3
TOZD-SSP : TOZD-PI II — 3:0
TOZD-FI II : TOZD-FI — 0:3

polfinale:

TOZD-PI : TOZD-ICL 3:0
TOZD-SSP : TOZD-FI I — 3:1

finale:

TOZD-SSP : TOZD-PI — 3:2

vrstni red:

1. mesto TOZD-SSP
2. mesto TOZD-PI
3. mesto TOZD-FI
4. mesto TOZD-ICL

Rezultati posameznikov:

Jureš : Starman — 2:0
Starman : Šabec — 2:0
Jureš : Petronijević — 0:2
Jureš : Šabec — 2:0
Starman : Petronijević — 0:2
Petronijević : Šabec — 2:0

vrstni red:

1. mesto Petronijević TOZD SSP
2. mesto Jureš TOZD-FI
3. mesto Starman TOZD-FI
4. mesto Šabec TOZD-PI

Rajko Šabec

KEGLJAČI SO TEKMOVALI

Na razpis kegljaške sekcije Litostroj za ekipno sindikalno prvenstvo v kegljanju za leto 1975 se je prijavilo 17 ekip. Tekmovanje je bilo od 12. 5. do 6. 6. 1975 na kegljišču športnega društva ILIRIJA na Vodnikovi cesti v Ljubljani.

Od 17 prijavljenih ekip se je tekmovanja udeležilo 15 ekip, ki so tekmovali v disciplini 6x50 lučajeve mešano:

Ekipa so se plasirale takole:

1. IVET-3	1153
2. ICL	1127
3. FI-1	1074
4. SSP-5	1073
5. SE-1	1059
6. PI-3	1052
7. SSP-1	1035
8. PI-1	1034
9. PI-2	1026
10. IVET-2	988
11. IVET-1	986
12. SSP-4	966
13. SSP-3	932
14. SSP-2	924
15. ZSE-1	345

Po končanem ekipnem tekmovanju je nastopilo še 30 posameznikov z najboljšimi rezultati v disciplini 100 lučajeve mešano.

Vrstni red prvih desetih posameznikov je naslednji:

1. Hudolin Janez 230 + 410 = 640
2. Roudy Karel 196 + 432 = 628
3. Perušek Rudi 231 + 411 = 624
4. Tušar Ivan 196 + 414 = 610
211 + 393 = 604
5. Mažgon Albert 203 + 400 = 603
6. Špende Anton 219 + 377 = 596
7. Planinc Roman 205 + 387 = 592
8. Špende Marjan 183 + 403 = 586
9. Cerkvenik Slavko 187 + 398 = 585
10. Kos Viktor

Prvoplasirana ekipa IVET je prejela prehodni pokal, prvih šest posameznikov pa je prejelo praktične nagrade.

I. Č.

Novice iz osnovnih organizacij

Osnovne organizacije ZSMS so dobro zaživele. Mladi so se vključevali v razprave, ki zadevajo tako mlade kakor tudi starejše članke našega kolektiva. Najpomembnejše so bile razprave o izpopolnjevanju gospodarskega načrta za prvo četrtletje. Ob ugotovitvah, da realizacija proizvodnje precej zaostaja za načrtom za tekoče leto, so mladi v razpravah poudarili, da bi bilo potrebno zaostri odgovornost vseh za izpolnjevanje gospodarskega načrta. Mladi so prav tako poudarili tudi pomen povečanja produktivnosti. Potrebno je narediti več in boljše, zato da bo odraz dela tudi materialna realizacija in ne le finančna, ki je večkrat samo odraz povečanja cen.

Mladi so se prav tako vključili v razpravo pri oblikovanju samoupravnega sporazuma o delitvi stanovanj, o stanovanjskih pogodbah in nakupu stanovanj, kakor tudi o dopolnilu k pravilniku o osebnih dohodkih. Menijo, da so osebni dohodki precej nerealno postavljeni, da je potrebna ureditev samoupravnega sporazuma, saj pravilnik ne ustreza več trenutnim razmeram, nagajevanje pa je postalo stihijsko. Zaradi tega je težko izvajati sindikalno listo, kar se je še posebej pokazalo pri razpravi o nagajevanju za minulo delo.

V obdobju od konference naprej smo v sodelovanju z drugimi mladinskimi organizacijami sorodnih podjetij izmenjali precej izkušenj. Ugotavljamo, da izmenjava mnenj precej prispeva k pozitivni našega dela.

LEPO PRIZNANJE

Pred dnevi smo v uredništvo prejeli pismo z naslednjo vsebino:

Kolektivu Titovih zavodov Litostroj, Ljubljana

Komanda vojne pošte 5008 Ptuj vas obvešča, da je član vašega kolektiva tovariš Egidij Železnik zaradi prizadevnega in aktivnega dela v svoji vojaški enoti prejel nagrado in priznanje nosilca značke »vzorni vojak«.

Tovariš Egidij Železnik se je izjemno trudil, da bi obvladal vse vojaške naloge in dolžnosti, poleg tega pa je mnogo prispeval k širjenju tovarštva, bratstva in enotnosti ter socialistične misli med svojimi tovariši.

V čast si štejemo, da imamo takega vojaka v svoji sredi, a vaši delavski organizaciji čestitamo, saj vam je uspeh vašega delovnega tovariša samo v ponos. Prav tako omenjeni tovariš s svojim delom veča ugled vašega kolektiva, kjer bo s svojimi strokovnimi in moralnimi kvaliteta mi v marsičem pripomogel k izgradnji naše samoupravne družbe.

Komandant
Art. polkovnik
Vladislav Pavlovič

V SPOMIN

Tovariš DRAGO NAGODE nas je nepričakovano zapustil. Premagala ga je zahrbtna bolezen. Tovariš Nagode je bil eden izmed pionirjev pri izgradnji Litostroja, saj se je pri nas zaposlil že leta 1947. Kot mlad strokovnjak na področju vodnih instalacij je od vsega začetka zelo prizadevno sodeloval pri izgradnji Litostroja. Poznali smo ga tudi kot izrednega športnika, saj je bil član slovenske nogometne reprezentance.

S svojim neumornim delom je pokazal vso predanost naši družbeni ureditvi. Bil je skromen v osebnih potrebah, zelo zahteven pa na strokovnem področju. V zadnjem času je uspešno delal na delovnem mestu delovodje cevni instalacij.

Tovariša Nagodeta bo naš kolektiv obdržal v najlepšem

spominu kot strokovnjaka in zlasti kot najboljšega tovariša.

Kolektiv izreka svojcem iskreno sožalje!

T. D.

Komisije, ki delujejo pri predsedstvu, delujejo z zelo različnimi rezultati. Nekatere so se že popolnoma vživele v delo. Tako je komisija za izobraževanje pripravila seminar, sedaj pa pripravlja nekoliko daljši izobraževalni cikel. Trenutno je najbolj aktivna komisija za ljudski od-

por in družbeno samozaščito, ki poleg tega, da pripravlja pohod za dan borca, zelo aktivno sodeluje z vojniki. Komisija za ljudski odpor in družbeno samozaščito je pripravila s komisijo za rekreacijo in šport srečanja z vojniki.

M. M.

Organizatorji in nosilci tekmovanja varilcev v Socialistični republiki Sloveniji Republiški odbor Sindikata delavcev kovinske industrije, Društvo za varilno tehniko SRS in Zveza organizacij za tehnično kulturo Slovenije so razpisali regijsko in republiško tekmovanje varilcev z električnim obločnim varjenjem, plamenskimi varjenjem ter varjenjem v zaščitni atmosferi CO₂.

Navedeni organizatorji so pri snovanju programa in sistema tekmovanja varilcev imeli v mislih naslednje namene:

- V organizacijah združenega dela naj bi tekmovanje varilcev potekalo neprekinjeno vse leto, izbirna tekmovanja za regijska (občinska) in republiška pa enkrat letno.
- Osnovni namen tekmovanja varilcev na vseh ravneh je izobraževanje in strokovno izpopolnjevanje ter ustvarjanje pogojev za boljše kvaliteto in večjo storilnost dela.
- Varilca kot enega izmed nosilcev in ustvarjalcev materialnih dobrin je treba dvigniti iz anonimnosti in njegovo ustvarjalno delo predstaviti širši javnosti.

V zvezi z navedenim konferenca sindikata T. Z. Litostroj uradno poziva in javno razglašča

RAZPIS

za interno tekmovanje varilcev v naslednjih varilskih postopkih:

- ročno električno obločno varjenje,
- plamensko varjenje in
- varjenje v zaščiti CO₂.

Vsak postopek je samostojna tekmovalna panoga.

Interno izbirno tekmovanje v naši OZD bo od 1. 7. do 31. 8. 1975.

Pravico do nastopanja na internem tekmovanju imajo vsi varilci, ki izpolnjujejo naslednje pogoje:

- imajo varilski tečaj in 3 leta delovnih izkušenj pri varjenju,
- so KV delavci kovinske stroke s prakso v varjenju,
- so KV varilci.

Za nadaljnja, tj. regijsko in republiško ter zvezno tekmovanje se kvalificirajo najboljši posamezniki in ekipe. Ekipo sestavljata po dva tekmovalca iste varilne panoge.

Tekmovanje bo sestavljeno iz dveh delov:

- teoretičnega,
- praktičnega dela.

Teoretični del vsebuje poznavanje stroke in samoupravljanja. Vsak tekmovalec bo prejel predhodno večje število vprašanj, iz katerih bo sestavljena testna pola, ki bo predvidoma vsebovala 15 vprašanj iz varilske stroke in 5 vprašanj iz samoupravljanja.

Praktični del bo obsegal izdelavo testnega vzorca po risbi z možnostjo varjenja v raznih položajih, pri čemer se bo ocenjevala kvaliteta zvara, učinek in ekonomičnost.

Teoretični in praktični del bo dne 12. 6. 1975. ocenjevala posebna strokovna komisija, ki jo je že določila konferenca sindikata Litostroj.

Prvo, drugo in tretje uvrščeni tekmovalci v vsaki varilski panogi bo prejel primerno denarno in praktično nagrado, diplomu in dokazno plaketo o udeleževanju na internem varilskem tekmovanju. Denarne nagrade bodo po varilskih panogah razdeljene takole:

— obločno varjenje	I. mesto:	1.000,00 din
	II. mesto:	500,00 din
	III. mesto:	250,00 din
— plamensko varjenje	I. mesto:	500,00 din
	II. mesto:	250,00 din
	III. mesto:	125,00 din
— varjenje pod CO ₂	I. mesto:	500,00 din
	II. mesto:	250,00 din
	III. mesto:	125,00 din

Varilci naj se prijavijo na interno tekmovanje s prijavnico za tekmovanje varilcev, katero bodo prejeli pri vodstvih TOZD, najkasneje do 30. 6. t. l. Po tem roku prijav ne bomo več upoštevali. Vodstva TOZD so dolžna dnevno dostavljati prijavnice strokovni organizacijski komisiji za izvedbo tekmovanja varilcev — sekretarju komisije v nadaljnji postopek.

Konferenca sindikata Litostroj

Pod naslovom »Mladina fotografira« je bila konec maja v Kopru fotografska razstava. Na tej razstavi je član našega kolektiva Jaka Jeraša prejel zlato plaketo Janeza Puharja za razstavljen fotografijo »SAM«

Čuvajmo svoje srce in ožilje

(Nadaljevanje iz prejšnje številke)

Uničenje zelenja nam zmanjšuje količino kisika v zraku. Otroci se učijo v šoli, da zelene rastline izrabljajo ogljikov dioksid iz zraka za svojo rast in razvoj ter oddajajo v zrak kisik. Le-tega trošimo v velikih količinah za zgorevanje goriv (nafta, bencin, premog, drva), a le manjši del za dihanje.

Prvi vzrok za obolenje je onesnaženje okolja. Drug vzrok bolezni je vsakdanja napetost, ki ne popusti niti ponoči. Spopadi ali konflikti z okoljem, roki, ki nas vežejo na izvršitev delovnih obveznosti, ki si jih nalagamo brez potrebe, izguba prostega časa zaradi prekomerne dejavnosti v družbi, vse to zahteva od našega živčnega sistema večji napor, kot smo ga sposobni prenesti. To ima pogubne posledice na naš sistem srca in ožilja (kardiovaskularni sistem). Najprej se pojavijo samo motnje v delovanju (hiter utrip, močan utrip, izpadajoče utrip, zaletavajoče se utrip, zbadanje pri srcu in podobno). Na kratko povedano: čutimo srce, ki ga doslej nismo čutili. Če se to ponavlja leto za letom, se iz napake v delovanju srca razvije obolenje srca in ožilja srca. Vsakodnevne in trajajoče napetosti pospešujejo nastanek in razvoj povišanega krvnega pritiska. Poznamo dve obliki zvišanega krvnega pritiska: prva ima vzrok v obolenju ledvic, druga pa je neznanega vzroka. Ta oblika se da zdraviti vsaj v tolikšni meri, da ne napreduje. Seveda je treba začeti zdravljenje dovolj zgodaj in ga dosledno izvajati tako z zdravili kot s pravilno prehrano, razgibanjem, počitkom in pravilno obremenitvijo z delom. Vedeti je treba, da je pri zdravem človeku normalen krvni pritisk 120/80 mm Hg (živega srebra), da je lahko tudi nižji — 100/70 mm Hg, ali pa višji, vendar največ 140/90 mm Hg. Nad to vrednostjo je zvišan krvni pritisk. Prav tako govorimo o zvišanem krvnem pritisku, kadar znaša npr.

120/100 mm Hg. Ta pritisk je bolj nevaren kot na primer 160/80 mm Hg, saj je za srce obremenitev v prvem primeru večja kot pa v drugem. Zdravniki so sestavili tabelo krvnega pritiska glede na starost in spol. Vendar je za vsakdanje življenje dovolj, če vemo, da sme biti največ 140/90 mm Hg in da sme biti drugo število (90) največ polovica prejšnjega in še 20 poleg (primer: prva vrednost je 140, polovica je 70, druga vrednost sme biti 70 + 20 = 90, ali obe vrednosti skupaj sta 140/90 ali 120/80 ali 110/75 itd.).

Zvišan krvni pritisk smo obravnavali posebej zaradi tega, ker je v vedno večjem porastu.

Zdravje si bomo ohranili s pravilno prehrano, z razgibanjem, pravilno obremenitvijo in razdelitvijo časa med delom in počitkom.

Kdor želi zvedeti kaj več o pravilni prehrani, bo to našel v knjižici »Dieta za hujšanje in vzdrževanje teže« ter v knjižici »Dieta pri sladkorni bolezni«, ki ju je izdal Centralni zavod za napredek gospodinjstva v Ljubljani.

Nekaj več naj povemo o fizični aktivnosti. Znano je, da je bila še pred časom najmanjša umrljivost med kmeti. Nemški znanstvenik Graf je proučeval primere smrti in ugotovil, da pride na 20 primerov infarktov pri nekvalificiranih delavcih kar 95 infarktov pri vodilnih delavcih. Francoski znanstvenik Maurice je ugotovil, da pride na 3 primere srčne kapi pri nezdravnih 7 primerov pri zdravnikih. Obenem je ugotovil, da jih je od 100 umrlih zdravnikov kar 40 % umrlo od srčne kapi, in to med 50. in 60. letom. Te ugotovitve kažejo, da umirajo zaradi obolenj srca in ožilja ljudje, ki opravljajo predvsem psihično delo, in ljudje na vodilnih položajih, medtem ko tisti, ki opravljajo fizično delo, doživijo višjo starost. Ti primeri so navedli fiziologe, da so začeli iskati poti, da bi preprečili prezgodnje spre-

membe na srcu in ožilju, ki pripeljejo do smrti. Ugotovili so, da sistematsko, dosledno urjenje izboljša kondicijo človeka ter izkoristi vse viške kalorij, ki bi se sicer kopičile kot maščobe v organizmu. Vsakdanje urjenje ne prepreči morebitne kapi, odstranjuje pa vse tiste dejavnike, ki pospešujejo nastanek obolenj srca in ožilja.

Kakšno naj bo to urjenje? To je lahko planinarjenje, hoja, kolesarjenje, plavanje. Toda, če želimo doseči uspeh, je treba vaditi določene dolžine in določen čas redno vsak dan. Ni namreč vseeno, če prehodimo določeno

pot v 15 ali 20 minutah. Ameriški znanstvenik Kenneth H. Cooper je napisal na podlagi izkušenj, ki jih je dobil pri vadbi in proučevanju mladih letalcev ameriškega vojnega letalstva, knjigi »Aerobik« in »Novi aerobik«, ki sta zasloveli po vsem svetu. Z ženo Mildred pa sta napisala knjigo »Aerobik za žene«. V teh knjigah so navodila za vadbo, normativi, ki jih je treba doseči, dodatne vaje, skratka vse, kar človek, ki želi sam sebi dobro, potrebuje. Planinarjenje ima uspeh samo takrat, če redno teden za tednom hodimo v hribe peš. Seveda se ne smemo prevažati z avtom do vrha, se uvesti v koč in se mastiti s hrano. 6 do 8 ur hoje, to je napor, ki nas reši odvečnih kalorij, prepotimo se, naša pljuča so dobro prezračena, srce je obremenjeno

toliko, kolikor prenese. Tudi plavanje koristi, žal pa je za široke množice dostopno le poleti, v ostalih letnih časih pa je to preveliko razkošje — 20 din za nekaj ur na dan, to je predrago! Tudi kolesarjenje je koristno in lahko izvedljivo, žal nam pa manjka kolesarskih steza. Poleg hoje so zelo primerne tudi trim steze, kjer pa je treba dosledno izvajati predpisane vaje, sicer je to samo sprehod, ne pa vadba. Dandanes tudi fizični delavec potrebuje aktivno razgibanje, saj ga hiter tempo moderne dobe in nezdravo okolje ženeta med vrste kandidatov za zgodnjo smrt. Zato naj ti nasveti koristijo vsem, ki se želijo izogniti tegobam, ki jih prinašajo obolenja srca in ožilja v najlepših letih življenja.

Dr. E. Tepina

Tovariško srečanje članov Društva invalidov Šiška

Kot že vrsto let nazaj so se invalidi širom Slovenije tudi letos pridružili praznovanju Mednarodnega dneva invalidov in ta dan počastili z najrazličnejšimi akcijami od kulturnih in športnih prireditvev do strogo strokovnih posvetovanj.

Praznovanju tega dne so se pridružili tudi invalidi Društva invalidov Šiška, ki so se zbrali že na tradicionalnem tovariškem srečanju. To srečanje so imeli 12. aprila 1975 v prostorih restavracije Tovarne dekorativnih tkanin, kateri gre vsa zahvala za razumevanje in pomoč pri organizaciji tovariškega srečanja invalidov. Srečanja se je udeležilo nad 200 invalidov s svojimi družinskimi člani.

Velika zahvala za uspeh takih srečanj in izletov gre prizadevnim članom društva, prav tako pa vsem podjetjem, ki s svojimi izdelki in denarnimi prispevki, pa čeprav skromnimi, pripomorejo k organizaciji in izvedbi takih srečanj. Zahvala gre podjetju Celuloza, Tovarni dekorativnih tkanin, podjetjem Elektrovod, IMP Stegne, Litostroj, Megrad, Plutal, Pivovarna Union, Rašica, obrat Gameljne, Tiki,

Posnetek s srečanja Društva invalidov iz Šiške v restavraciji Tovarne dekorativnih tkanin v Ljubljani

Slovenija vino in drugim, ki so že večkrat razumeli težnje in prizadevanja društva in mu pomagali.

Srečanja so se udeležili tudi invalidi, ki so še zaposleni v našem podjetju, in tudi tisti, ki so bili zaposleni pri nas, pa so morali podjetje zapustiti zaradi slabega zdravstvenega stanja. Čeprav je v Društvu invalidov Šiška vključeno okrog 30 naših delovnih invalidov, pa pri društvu menijo, da je v Litostroju še veliko invalidov, ki se v društvo še niso vključili, stanujejo pa na terenu občine Šiška. Vse te invalide društvo vabi, da postanejo njegovi člani. Delo društva bo učinkovitejše in uspešnejše, če bo v njem vključenih čimveč članov in če bodo le-ti aktivni.

Če se boste odločili, da postanete tudi vi član Društva invalidov Šiška, vas obveščamo, da se je društvo v mesecu aprilu preselilo v nove prostore in imajo v kletnih prostorih Na jami 12 svojo pisarno, v katero lahko pride vsak invalid vsako sredo od 16. do 18. ure. V društveni pisarni lahko dobite pojasnila na vprašanja, ki vas zanimajo, pa tudi včlanite se lahko tam.

Društvo vabi vse invalide, da postanejo njegovi člani — K. M.

Vtisi s potovanja po Sovjetski zvezi

Začelo se je tako kot vsako drugo potovanje. Najprej obvestilo v časopisu, da tainta prireja izlet v Moskvo in Leningrad. Interesenti naj se prijavijo do konca leta 1974. V maju bodo prvi prijavljeni potovali v daljino Rusijo. Čakali smo pol zime, ki ni bila zima, in celo pomlad, ki je bila bolj zimska kot zima sama, in končno dočakali dan in uro odhoda.

Odhod v nedeljo zjutraj ob šestih je bil tako podoben vsem drugim, zato ga ne bi opisovala. Tudi potovanje z letalom je bilo že velikokrat opisano in prav tako potovalna mrzlica.

Prvo hudo nas je čakalo v Beogradu, kjer smo imeli do odleta letala v Moskvo še cele štiri ure časa. Sklenili smo si ogledati jutranji nedeljski Beograd, pa ni bilo avtobusa, ki sicer redno vozi vsake pol ure, samo ko smo ga mi čakali, ga ni bilo celo uro in več. Torej smo črtali ogled mesta in začeli postaviti po letališki zgradbi. In smo si rekli, bomo pa pisali prvi poročila s potovanja. Kupili bomo razglednico. Pa tudi iz te moke ni bilo kruha, naivni popotniki Kranjci niso vedeli, da imajo na mednarodnem letališču v Beogradu nedeljo in takrat se pač »ne dela«.

Toda tudi to je srečno minilo in točno smo odleteli po treh urah in tudi pristali na letališču Šeremetjevo v Moskvi.

Toplo presenečenje

Rusijo si že iz otroštva, iz bajk in pripovedk, po pripovedih iz obeh vojn predstavljamo kot hladno deželo. Z duševnimi očmi jo vidimo vso zimsko. Naše presenečenje pa je bilo popolno, ko smo že z letala, ko se je spuščalo, videli ob vseh vodah, re-

čicah in jezercih, ki jih v okolici Moskve ne manjka, vse polno kopalcev. Seveda v letalu nismo imeli pojma o zunanji temperaturi. V Ljubljani ta čas res še ni bilo kopalcev, razen v pokritih bazenih. No, ko smo pristali in izstopili, nam je bilo takoj jasno. Termometer je kazal 30° Celzija. In to naj bi bila ta mrzla Rusija iz naših predstav.

Carino in vse ostale formalnosti smo prešli, ne da bi sploh vedeli kdaj. Samo zlati nakit in tujo valuto smo vpisali na formular, ki ga sploh nihče ni pogledal.

Po programu bi morali takoj odleteti v Leningrad, toda zaradi slabe organizacije (Alpe-Adrija je prepozno rezervirala prostor v letalu) smo morali čakati do 22. ure, ko smo imeli na razpolago vlak — Rdečo streljo — do Leningrada. Seveda smo ta čas skušali čim bolj izkoristiti za avtobusni ogled prestolnice Sovjetske zveze.

Prvi vtisi v prestolnici

Prvi vtis, ki ga je name naredilo mesto, je bil vse prej kot prijeten. (Pozneje sem mnenje spremenila.) Zelo zelo široke ceste, ob cestah po nekaj sto metrov dolge stavbe — bloki z grozovansko velikimi vhodi, trgovine z mini izložbami, pa še te so bile zaprašene, v izložbah pa v

piramide zložene konzerve in sladkor. Najprej sploh nisem vedela, kaj me na teh velikih blokih tako zelo moti, da se mi zdi tako nečloveški, nenaseljeni. Potem sem ugotovila: vsa okna so bila brez zaves in brez rož, na ulici pa skoraj ni bilo žive duše. Bilo je kot v izumrlem mestu. Seveda je bilo to v nedeljo popoldne, ko so skoraj vsi zbežali iz mesta v Podmoskovlje in k vodam zaradi vročine v mestu. Slika mesta se je spremenila, ko so se začeli ljudje proti večeru vračati. Z vlaki, avtobusi, trolejbusi, tramvaji. Iz podzemeljske železnice so dobresedno vrele množice ljudi. Vračale so se skupine mladih, družine z otroki, skoraj vsi pa so nosili šopke, pa kaj šopke, polna naročja španskega bezga, šmarnic in drugih spomladanskih rož.

V vseh velikanskih stavbah so zagorele luči — okna še vedno niso bila zavešana — in podoba mesta je postala dokaj prijetnejša.

Po večerji smo se odpravili na enega od mnogih kolodvorov, odkoder peljejo vlaki na severozahod — proti Leningradu.

Noč na vlaku je bila zdaj vroča, zdaj hladna, odvisno pač od tega, ali je bilo okno odprto ali zaprto. Srednje poti ni bilo, zato tudi spali nismo kaj prida, čeprav smo imeli ležalnike in smo se peljali z najhitrejšim vlakom v Evropi. Razdaljo od Moskve do Leningrada — 750 km — smo prevozili točno v osmih urah. Dobro poprečje, kajne? Iz te nočne vožnje je omembe vredna železničarka, majhna, debe luška pri dvajsetih, ki nam je

žejnim in pregretim pričarala v najkrajšem času neznanke količine čaja. Ko nas je napojila in opravila še železničarske dolžnosti, je v svojem prostorčku zaspala spanje pravičnega, ne da bi jo motilo karkoli od tega, kar je motilo nas.

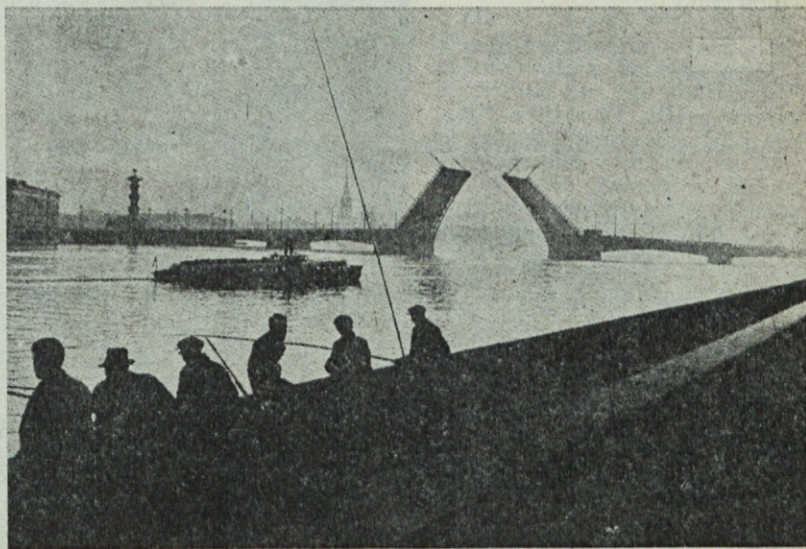
Dobro jutro v Leningradu

Ko smo točno ob šesti uri pribrzeli v Leningrad, so nas na peronu čakali predstavniki iz nam sorodne tovarne Metaličeski zavodi in vsaki ženski podarili nagelček, moškim pa nič. Tu že ni bilo enakopravnosti. Naš izgled na peronu najbrž ni bil najboljši, ker po tako prespani, preležani ali prestani noči pač nismo bili najboljše razpoloženi. Jutranji Leningrad je bil

zelo živahen. Vsem se je mudilo na delo (imajo drseči delovni čas, zato traja ta živahnost nekaj ur, izrazitih konic na javnih prevoznih sredstvih pa ni), nam pa v hotel, kjer smo se osvežili in nas je že čakal zajtrk. Nastanili smo se v hotelu Mir, po naše svet, in to je bil isti hotel, v katerem so pred štirimi leti stanovali litostrojski 25-letniki.

In že smo s svojim avtobusom brzeli na ogled. Mesto je po svojih širokih ulicah in mogočnih stavbah veličastno. Bilo je dvesto let prestolnica Rusije. Jasno se pa tudi vidi, da je tu bila prestolnica.

V primerjavi z Moskvo ima Leningrad nekako potemnel sijaj. Patina časa je na veličastnih stavbah več kot očitna, medtem ko deluje Moskva —

Leningrajska bela noč. Mostovi se odpirajo samo za nekaj ur, in to sredi noči, da lahko plovejo po Nevi tudi večje ladje. Čez dan pa teče čez mostove zelo gost promet

Praznovali smo 25-letnico naše godbe

Sredi najlepše letošnje pomladi, 22. maja, je bila mala dvorana Tivoli pripravljena in okrašena, da sprejme naše slavlence, člane celotnega kolektiva in njihove sorodnike, da skupaj proslavimo srebrni jubilej, 25-letnico ustanovitve naše godbe.

Pokrovitelj prireditve je bila občinska skupščina mesta Ljubljane. Njen predsednik, diplomirani inženir Anton Kovič, ki je bil pred časom sam Litostrojčan in zato pozna naše življenje in naše razmere, je spregovoril našim jubilantom. Ob tej priložnosti jim je tudi izročil visoko priznanje — plaketo mesta Ljubljane. Tudi v almanahu, ki je posvečen 25. obletnici delovanja in življenja naše godbe, je izrekel inž. Kovič veliko priznanje za minulo delo, tako da lahko trdimo, da se naša godba lahko ponaša z delovnimi uspehi in da je na področju kulture opravila v teh 25 letih veliko poslanstvo. Iz almanaha je razvidno, da so številni nastopi in gostovanja prinašala že v preteklosti mnoga priznanja in odlikovanja tako celoti in posameznikom.

Večer letošnjega 22. maja je bil veličasten. Dvorana je bila lepo okrašena in naši fantje so bili oblečeni v nove moderne uniforme. Organizaciji moramo dati petico!

Praznično razpoloženje je doseglo svoj višek ob 19. uri, ko so zadoneli mogočni akordi Kašerkove koračnice pod taktirko LEANDRA PEGANA, izkušenega mojstra in predanega godbenika,

ki deluje pri naši godbi že od vsega začetka. Ob tej priložnosti je prejel visoko priznanje — »Gallusovo odlikovanje« — za svoje vztrajno in predano delo. Izročil mu ga je predsednik OS

Plaketa mesta Ljubljane, ki ga je prejela naša godba na pihala za svoje 25-letno delo

mesta Ljubljane inž. Anton Kovič.

Tudi občinska zveza kulturno-prosvetnih organizacij pri občini Šiška je poklonila godbi za jubilej in 30. obletnico osvoboditve posebno priznanje. Izročil ga je predsednik ZKPO Vinko Kolar. Tako je naša godba za svojo 25-letnico prejela mnoga lepa priznanja za svoje delo.

V nadaljevanju smo poslušali še B. Smetane »Libušo« (uvertura), J. Tjardoviča »Malo Floramy« (operetna glasba), J. Hermana »Koračnico«.

Izvedba je bila res mojstrska. Poslušalci so bili izredno zadovoljni, saj so se predstavili naši domači ljudje iz vrst delavstva, ki so nosilci našega kulturnega življenja.

V nadaljnjem izvajanju programa je uspešno nastopila folklorna skupina »France Marolt«, ki je zaplesala razne narodne pleske. Na sporedu so bili belokranjski plesi, rezijski ples, glamočki ples in vlaški ples. Vse točke programa so se med seboj lepo dopolnjevale. Na koncu je nastopil še ansambel Mihe Dolžana s pevko Ivanko Kraš-

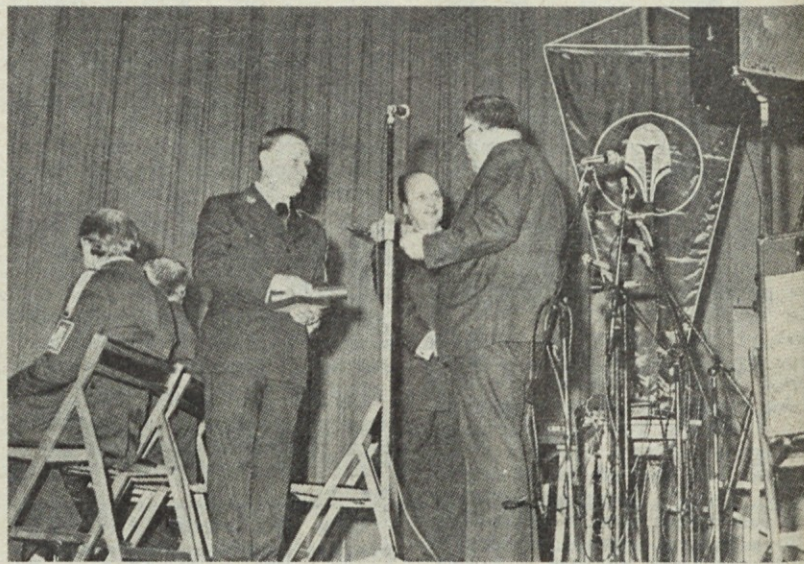
vec, ki nas je popeljala v svet domačih viž.

Tako smo preživeli lep večer in proslavili 25-letnico naše godbe Litostroj v dobrem razpoloženju.

Po končanem programu so na slovesni večerji v hotelu Belle-

vue podelili še posebna priznanja in pohvale godbenikom, ki so sodelovali pri godbi 25, 15 in 10 let.

Godbi Litostroj čestita ob njeni obletnici tudi komisija za kulturo in prosveto pri sindikatu Litostroj. — O. J.

Dirigent naše godbe na pihala Leander Pegan prejema zaslužen priznanje za svoje 25-letno delo

Folklorna skupina »France Marolt« je popestrila prireditev z narodnimi plesi (foto J. Ž.)

Zadoneli so mogočni akordi Kašerkove koračnice

Časopis »Litostroj« izhaja mesečno (s posebnimi prilogami) v nakladi 5800 izvodov — Ureja ga uredniški odbor — V. d. glavnega urednika Janez Eličan — Odgovorni urednik Pavel Perko — Tehnični urednik Estera Lampič — Telefon uredništva 58-021 (h. c.) int. 246 — Poština plačana v gotovini — Rokopisov ne vračamo — Tiska ZGP Primorski tisk, Koper — TOZD Tiskarna Jadran — 1975

čprav v starem delu mesta — bolj sveže, bleščeče in široko. Reka Neva s svojimi pritoki in rokavi učinkuje kot morje, ki so mu iztrgali zemljo, da so mesto lahko zgradili. Mostovi, ki so na glavnem toku Neve, so v svojem srednjem delu dvizni, tako da lahko v nočnem času, ko jih odprejo, plovejo po reki ladje. Leningraščani pravijo, da kdor ni videl dviganja mostov, ki je vsako noč od enih do treh, in belih noči, ta mesta videl ni. Belo noč sem videla, saj je bilo svetlo do pol dvanajstih, morda še dlje. Ob treh zjutraj, ko sem se že zbudila, je bilo spet toliko svetlo, da bi lahko brala časopis. Dviganja mostov nisem videla, večina iz naše skupine pa je ponoči odšla do bregov Neve in si to znamenitost ogledala.

Spomeniki

Prvi dan dopoldne smo si zelo na hitro ogledali mesto, seveda z avtobusom, saj peš pač ne bi nikamor prišli. Tovarišica Nina, ki je bila naša spremljevalka in vodič ves čas, že iz Šeremetjeva, letališča v Moskvi, nam je nartresla imen in podatkov, kolikor smo hoteli. Vozili smo se od spomenika do spomenika. Vsega, kar naj bi si ogledali, je bilo toliko, da neprespani in utrujeni sploh nismo več dojemali. Toda vse bogastvo in vsa umetnost, ki je nakopičena v tem mestu, mi je vzbudila misel, ki me je ves čas spremljala: koliko potu in krvi mušikov je bilo potrebno, da so vladarji lahko gradili tako nepojmljive, veličastne in bogate spomenike. In pravzaprav so to spomeniki brezimnim mušikom in ne vladarjem, ki so jim ti spomeniki posvečeni.

Vozili smo se čez mostove in spet mostove, saj je mesto zgra-

jeno v delti reke Neve na sto in enem otoku, si ogledali tudi znamenito ladjo »Aurora«, kjer je prvič počilo v oktobrski revoluciji, in obiskali znano pokopališče Piskarevskoje, kjer počiva preko 600.000 žrtev 900-dnevnega obleganja med 2. svetovno vojno. Kljub množici, ki vsak dan obišče ta park — pokopališče s spomenikom materi domovini — kljub vsem rožam, ki jih obiskovalci prinašajo na skupinska

grobišča, in kljub soncu, ki je nezadržno pripekalo, vlada na tem pokopališču taka turobna tišina, da te še bolj prevzame žalna glasba, ki prihaja iz skritih zvočnikov. Vtis je enkrat in pretresen zapuščaš ta kraj.

Metališki zavodi

Popoldne smo se polnoštevilno odzvali povabilu, naj si ogledamo nam sorodno tovarno Me-

tališki zavodi. Gostitelji so bili zelo ljubezni in so nam na dolgo in široko predstavili proizvodnjo turbin, uspehe v šolanju kadrov in uspehe v skrbi za standard svojih delavcev. Zaradi naše utrujenosti so nam pokazali samo najbližji in obenem najstarejši obrat zavodov. Posebno zanimivo se mi je zdelo, da imajo na dvorišču na stenčasu slike vseh ljudi, ki so služni za tovarno in ki naj bi bili drugim za zgled.

Zabava

Po vsem tem nas je zvečer čakal še cirkus — po rusko cirk, ki ga je bilo vredno videti. Bil je dober cirkus, in nasmejali smo se posrečenim klovnom. Navadno pa je bilo, da so začeli in tudi zaključili predstavo rdečearmejski s fanfarami, zastavami in ekshibicijami paradnega koraka.

Ermitaž

Drugi dan dopoldne smo si ogledali le majhen del, zelo zelo majhen del bogastva, ki je nakopičeno v Ermitažu, enem največjih muzejev umetnosti na svetu. Toliko je tam stvaritev z vseh področij umetnosti: slikarstva, kiparstva, arhitekture, umetne obrti, toliko, da enostavno izgubiš občutek za vrednost. Vsak razstavljen predmet je vreden, da bi ga gledal vsaj nekaj minut. Preračunali so, da če bi si obiskovalec ogledoval vsak predmet samo eno minuto, in bi to delal po osem ur na dan, bi prišel iz muzeja po šestnajstih letih. Muzej je v tako imenovanem Zimskem dvorcu, bivši rezidenca ruskih carjev v središču mesta ob bregu velike Neve.

Petrov dvorec

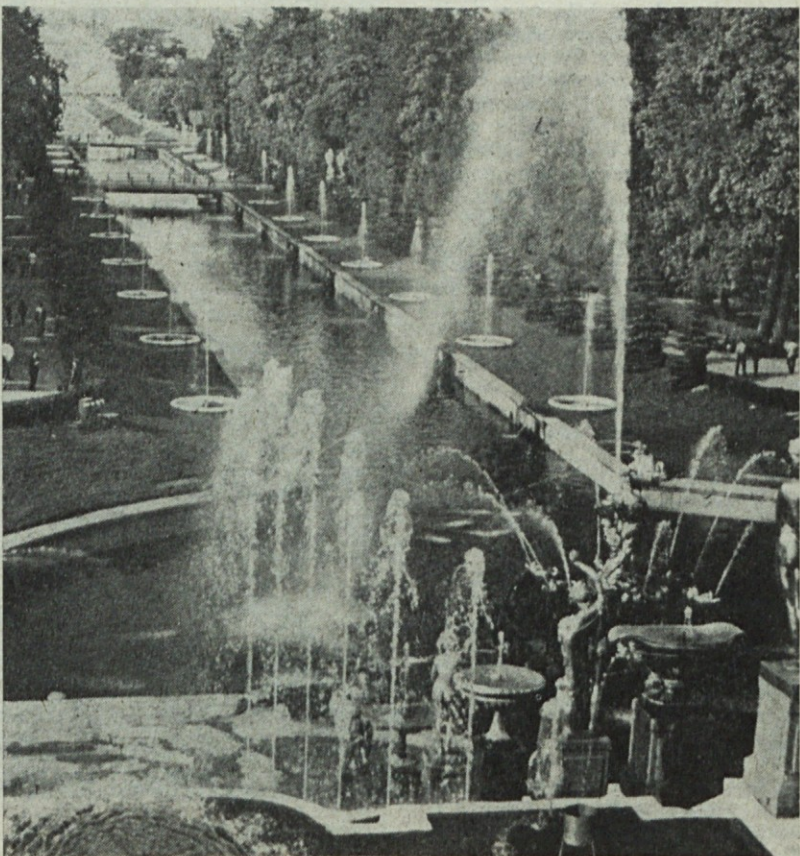
Zadnje popoldne v Leningradu smo si ogledali še Petrov dvorec, ki je oddaljen 30 km iz Leningrada. Srečo smo imeli, da so zaradi tople pomladi nekaj dni pred našim prihodom pogнали vodomete. Brez vodometov pa sta park in dvorec kot pav brez repa. Tu so italijanski oblikovalci dali duška svoji fantaziji. Ko je Peter I., imenovan Veliki, dal oblikovati ta kompleks, je naročil, da ne sme biti nič manj razkošen kot sam Versailles pri Parizu. Popotniki, ki so imeli priliko videti oba parka, pravijo, da je Petrov dvorec še bolj bogat. Sožitje vode, arhitekture, kiparstva in nasadov je popolno.

Mozaik

Na žalost smo imeli premalo časa, da bi spoznali še sam utrip mesta, ljudi. Mesto je zelo živahno, zlasti zjutraj, ko hitijo meščani na delo, in popoldne, ko se vračajo. Reke ljudi se valijo po širokih pločnikih, po vseh javnih prevoznih sredstvih in tudi taksijih, ki jih je izredno veliko in so zelo poceni, stalno krožijo. Zelo veliko je težkega prometa, in lahko rečem, da pridejo na en osebnih avto trije tovornjaki ali avtobusi. Kljub šest in osemposovnim cestam je gneča dokajšnja. Šoferji so drzni in mnogokrat smo med vožnjo z našim avtobusom krepko zadržali sapo, ker nismo vedeli, kako se bo končalo. Končalo se je pa prehitro naše dvodnevno bivanje v Leningradu. Drugo jutro smo odleteli v Moskvo.

(Drugič se bomo sprehodili po prestolnici)

E. L.

Razkošni vodometi v Petrovem dvorcu pri Leningradu